

การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่4-6
โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์
ของ
นางสาวชนันภรณ์ ลักษณะมีพิเชษฐ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว

พฤษภาคม 2545

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

152.4
✓148ก
7.3

การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่4-6
โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

นางสาวชนันภรณ์ ลักษณะมีพิเชษฐ์

25 ส.ย. 2545

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว

พฤษภาคม 2545

ก 147966

ชนันภรณ์ ลักษณะพิเศษ. (2545) การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร.
สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : รองศาสตราจารย์ ดร. คมเพชร ฉัตรศุภกุล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร แหล่งข้อมูลของการศึกษาเป็น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย จำนวน 970 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล คือ การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการถดถอยพหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่า

1. ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย มีความสัมพันธ์กับ เพศ สภาพครอบครัว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสภาพแวดล้อมในครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์กับ ระดับชั้น และการเข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนบุคคลที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วยในปัจจุบัน และขนาดครอบครัว มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย เรียงลำดับจากตัวพยากรณ์ที่ส่งผลมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพศ สภาพแวดล้อมในครอบครัว และการเข้าร่วมกิจกรรม สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ได้ร้อยละ 5.7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. สมการที่สามารถพยากรณ์ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่

3.1 สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$w = 3.104084 - .076752(\text{ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน}) + .072331(\text{เพศ}) - .104547(\text{สภาพแวดล้อมในครอบครัว}) - .019831(\text{การเข้าร่วมกิจกรรม})$$

3.2 สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = .147244(\text{ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน}) + .112824(\text{เพศ}) - .097425(\text{สภาพแวดล้อมในครอบครัว}) - .064435(\text{การเข้าร่วมกิจกรรม})$$

A STUDY OF FACTORS RELATED TO EMOTIONAL INTELLIGENCE OF
MATEHYOM SUKSA IV – VI STUDENTS OF PRAKHANONG PITHAYALAI SCHOOL
IN BANGKOK

AN ABSTRACT
BY
MISS CHANANPORN LUCKSAMEEPICHATE

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University
May 2002

Chananporn Lucksameepichate. (2002). *A Study of Factors Related to Emotional Intelligence of Mathayom Suksa IV – VI Students of Prakanong Pitayalai School in Bangkok*. Master Project, M.Ed. (Guidance and Counseling Psychology). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University.

Master Project Advisor : Assoc. Prof. Dr. Khompet Chatsupakul

The purpose of this study was to investigate factors related to emotional intelligence of Mathayom Suksa IV – VI students of Prakanong Pitayalai school in Bangkok. The population were 970 Mathayom Suksa IV-VI students, 382 males and 588 females, of Prakanong Pitayalai school in Bangkok. The research instrument was the factors related to emotional intelligence questionnaire. Pearson product moment correlation and multiple correlation were used to analyze the data.

The results of the study were as follows :

1. Statistically significant relationships were found between the students' emotional intelligence and their gender, family status, academic achievement, and family environment at .01 level, and their grade levels, and activities involvement at .05 level. No significant relationships were found between the students' emotional intelligence and their housing, and family size.

2. Analyses revealed that academic achievement, gender, family environment, and activities involvement significantly predicted the students' emotional intelligence in the first, second, third, and fourth position at .01 level, with 5.7% of the variability in emotional intelligence predictable from the stated variables.

3. The following equations proved to be statistically significant predictors of the Mathayom Suksa IV-VI Students' emotional intelligence at .01 level were as follows :

3.1 In term of raw scores

$$\begin{aligned}\text{Emotional Intelligence} &= 3.104084 - 0.076752(\text{Academic achievement}) \\ &\quad + 0.072331(\text{Gender}) - 0.104547 \\ &\quad (\text{Family Environment}) - 0.019831(\text{Activities} \\ &\quad \text{Involvement})\end{aligned}$$

3.2 In terms of standard scores

$$\begin{aligned}\text{Emotional Intelligence} &= -0.147244(\text{Academic achievement}) + 0.112824 \\ &\quad (\text{Gender}) - 0.097425(\text{Family Environment}) - \\ &\quad 0.064435(\text{Activities Involvement})\end{aligned}$$

อาจารย์ที่ปรึกษา ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จัตรศุกุล)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

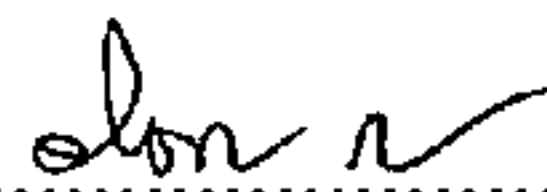

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์)

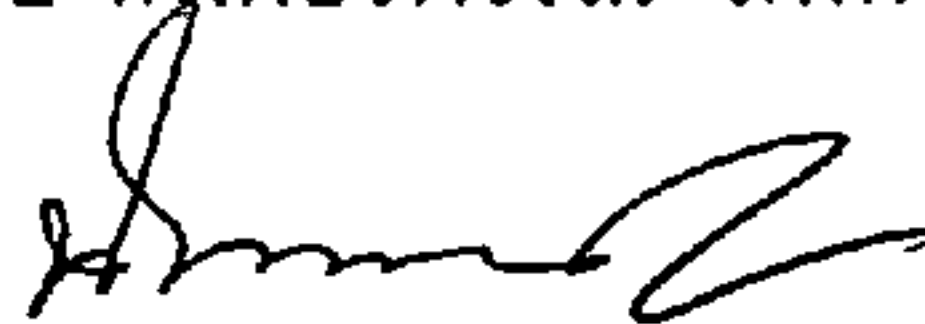
คณะกรรมการสอบ

ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จัตรศุกุล)

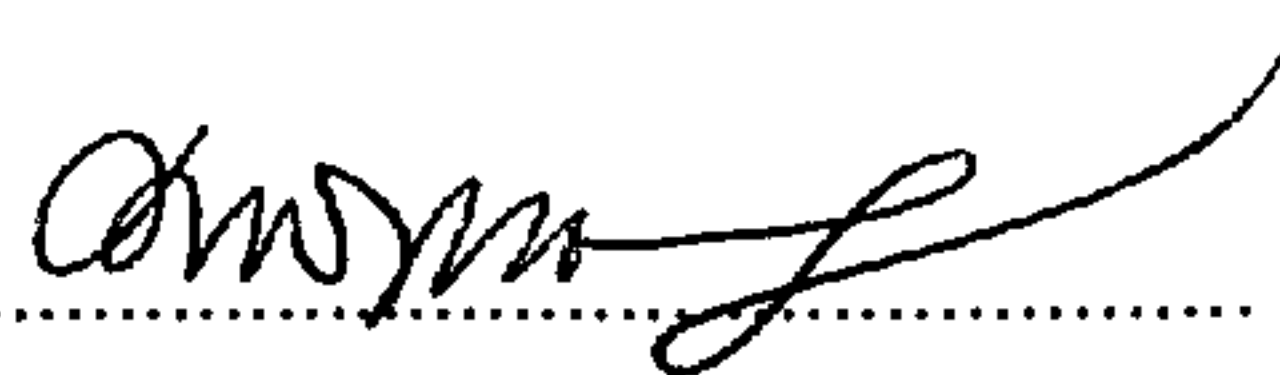

กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์)

กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จัตรศุกุล)

วันที่ 10. เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2545

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรศุภกุล อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ กรรมการ สอบ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ตลอดจนตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุงข้อบกพร่องในการทำ สารนิพนธ์แก่ผู้วิจัยจนเสร็จสิ้นสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ คุณธำรงค์ แพรนิมิตร ผู้อำนวยการโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ที่ให้ความกรุณาได้ใช้สถานที่และอนุญาตให้นักเรียนพระโขนงพิทยาลัยตอบแบบสอบถาม

ขอกราบขอบพระคุณคุณคุณไมยรา กัดสระ ที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัย และขอขอบคุณนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และพี่ทุกท่าน สำหรับความห่วงใย กำลังใจและทุนทรัพย์ที่มีต่อผู้วิจัยในการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ชนันภรณ์ ลักษมีพิเชษฐ์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	~~/~~ ภูมิหลัง.....	1
	~~/~~ ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	4
	~~/~~ ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	4
	~~/~~ ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	5
	~~/~~ แหล่งข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า.....	5
	~~/~~ * ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
	~~/~~ นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
	~~/~~ สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	8
2	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย.....	9
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์.....	9
	ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์.....	9
	แนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์.....	10
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์.....	14
	งานวิจัยในต่างประเทศ.....	14
	งานวิจัยในประเทศ.....	16
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพในครอบครัว.....	17
	ความสำคัญของสัมพันธภาพในครอบครัว.....	17
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพในครอบครัว.....	20
	งานวิจัยในต่างประเทศ.....	20
	งานวิจัยในประเทศ.....	20
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพครอบครัว.....	21
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในครอบครัว.....	22
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในครอบครัว.....	22
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในครอบครัว.....	24
	งานวิจัยในต่างประเทศ.....	24
	งานวิจัยในประเทศ.....	25

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	26
\ แหล่งข้อมูล.....	26
\ ✕ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	26
วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	27
วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	31
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	31
✕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	32
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	33
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	33
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
การเสนอผลการศึกษาค้นคว้า.....	34
ผลการศึกษาค้นคว้า.....	35
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	48
\ ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	48
\ สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	48
\ ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	48
\ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	48
\ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
✕ สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	49
\ อภิปรายผล.....	52
\ ข้อเสนอแนะ.....	56
บรรณานุกรม.....	57
\ ภาคผนวก.....	63
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	74

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนและร้อยละปัจจัยด้านส่วนตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่4-6 โรงเรียน พระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร.....	35
2	จำนวนและร้อยละปัจจัยด้านครอบครัวของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่4-6 โรงเรียน พระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร.....	37
3	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพแวดล้อมในครอบครัว ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย.....	39
4	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความฉลาดทางอารมณ์ ของนักเรียนชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย.....	40
5	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย โดยจำแนกตามองค์ประกอบ.....	41
6	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระและค่าสัมประสิทธิ์สห สัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามแต่ละตัว ดังแสดงตาราง6.....	44
7	การวิเคราะห์ความแปรปรวนในการพยากรณ์ตัวแปรอิสระ กับความฉลาดทาง อารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย.....	45
8	ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับ ตัวแปรตามด้วยวิธีเพิ่มตัวแปรเป็นขั้นๆ ต่อความฉลาดทางอารมณ์เป็น เกณฑ์.....	46
9	ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับ ตัวแปรตามโดยเรียงตามลำดับ.....	47

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ช่วงระยะวัยรุ่นทั่วๆไปแล้วเป็นช่วงระยะคาบเกี่ยวระหว่างความเป็นเด็กต่อเนื่องกับความเป็นผู้ใหญ่ นับเป็นเวลาหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ถ้าวัยรุ่นคนใดได้ดำเนินชีวิตในช่วงเวลานี้ผ่านพ้นไปอย่างราบรื่น มีปัญหาไม่ซับซ้อนมากนัก วัยรุ่นผู้นั้นย่อมเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ด้วยดี และมักจัดการกับชีวิตในวัยผู้ใหญ่ได้อย่างราบรื่น แต่ถ้าเป็นไปในทางตรงกันข้าม วัยนี้จะเป็นวัยที่ประสบความยุ่งยากมาก จนนักวิชาการในหลายทศวรรษที่ผ่านมาเรียกว่าเป็น “วัยวิกฤต”

อิริคสัน (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2540 : 329 ; อ้างอิงจาก Erikson. 1968 : *Identity Youth and Crisis*) แสดงทัศนะว่าวัยรุ่นเป็นระยะที่มนุษย์มีความสับสนทางจิตใจมากที่สุดยิ่งกว่าวัยอื่นๆ และเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นวัยรุ่นทุกคนจำเป็นต้องมีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาหรือความทุกข์ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ประกอบกับวัยรุ่นจำเป็นต้องแสวงหาทางที่จะสนองความต้องการทั้งของตนและสังคมอยู่ตลอดเวลา แต่เมื่อมีอุปสรรคมาขัดขวางย่อมทำให้เกิดความไม่สบายใจ ความคับข้องใจ ความเครียด ความกดดันทางอารมณ์และมีความทุกข์ อย่างไรก็ตามปัญหาความยุ่งยากย่อมเกิดขึ้นและไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ หากได้มีการศึกษาและพัฒนาให้เหมาะสมอย่างเป็นลำดับตลอดช่วงชีวิตของแต่ละบุคคล ก็จะช่วยให้บุคคลนั้นสามารถที่จะเข้าใจและรู้จักตนเองมากยิ่งขึ้น รู้จักรับผิดชอบ ควบคุมอารมณ์ของตนเอง มีความเป็นอิสระ มีความเต็มใจที่จะติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นพร้อมที่จะสร้างเสริมสภาพจิตใจและอารมณ์ ยอมรับความเป็นจริงและมองเห็นความสัมพันธ์ที่ถูกต้องระหว่างตนเองและสิ่งแวดล้อม มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกปลอดภัยทั้งทางกายและทางใจ มีความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ไม่ถูกครอบงำด้วยอารมณ์ตลอดทั้งปราศจากความกังวลใจที่ไม่จำเป็น

ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแต่ละบุคคลนั้น ส่วนมากเชื่อว่าผู้ที่จะสามารถประสบความสำเร็จ ทั้งในด้านการเรียนและการทำงานนั้นจะต้องมีเชาวน์ปัญญาสูง ทั้งนี้เพราะเชาวน์ปัญญาสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาและจะเป็นตัวที่สามารถทำนายการเรียนตลอดจนถึงการปฏิบัติงานในอาชีพต่างๆได้ แต่ความสามารถในการเรียนตลอดทั้งการปฏิบัติที่สำคัญอื่นๆ ยังมีอีกมากมายหลายประการที่ แบบทดสอบเชาวน์ปัญญายังไม่สามารถวัดได้ครอบคลุมทุกประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) โดยเปรียบเทียบความสามารถของบุคคลในการรับรู้ แยกแยะ ประสมประสานความคิดกับอารมณ์ สามารถแสดงอารมณ์ได้อย่างมีปัญญา ไหวพริบ และมีสติตลอดทั้งสามารถที่จะควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ทุกสถานการณ์ (Mayer and Salovey. 1997) นอกจากนี้โกลแมน(Goleman. 1995 : 6-7) ได้กล่าวว่าคนที่

สติปัญญาสูงหรือคนที่เรียนเก่งจะสามารถรู้วิธีการที่จะทำให้คะแนนสอบดีได้ แต่ไม่สามารถจัดการกับความเปลี่ยนแปลงของชีวิตได้ ส่วนอาร์มสตรอง (Armstrong. 1987 : 97) ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของอารมณ์ว่ามีส่วนสำคัญที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ในเด็กว่า การรู้ และยอมรับอารมณ์ตามความเป็นจริงและการแสดงอารมณ์อย่างเหมาะสมจะมีส่วนช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้

อารี เพชรผุด (2537 : 218) อารมณ์เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เกิดการปรับตัว เพราะคนที่มียารมณ์ดีอยู่เสมอจะเป็นคนที่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและจะทำให้การทำงานต่างๆ มีชีวิตชีวา มีความกระตือรือร้น แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าอารมณ์เสียหรืออารมณ์รุนแรง เช่น โกรธจัด จะทำให้บุคคลขาดสมาธิ ขาดความตั้งใจ มักจะทำอะไรผิดพลาดและปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมไม่ค่อยได้

แอนทาสี (คมเพชร จัตรศุกกุล และผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2544 : 1 ; อ้างอิงจาก Anastasi. 1988 : *Psychological Testing*) กล่าวว่า ระดับเชาวน์ปัญญา (Intelligence Quotient) "IQ" เป็นสิ่งที่แสดงถึงระดับความสามารถของบุคคล ณ เวลาใดเวลาหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับอายุปฏิทินของบุคคลนั้น เชาวน์ปัญญาไม่ใช่จะเป็นค่าที่อยู่คงที่และไม่สามารถเปลี่ยนแปลง แต่เชาวน์ปัญญาสามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยการ แทรกแซงของสิ่งแวดล้อม ซึ่ง กีบ (คมเพชร จัตรศุกกุล และผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2544 : 1 ;อ้างอิงจาก Gibbs. 1995 : 27 : *Time*) กล่าวว่า แต่ละบุคคลต่างมีความคิดมีเชาวน์ปัญญาและอารมณ์แตกต่างกัน บางคนเป็นคนฉลาดและมีอารมณ์ละเอียดอ่อนหรือบางครั้ง ลึกลับยากที่จะเข้าใจ ส่วนบางคนแม้ว่าจะฉลาดแต่ก็หงุดหงิด อารมณ์ไม่ดี และวุ่นวายใจตลอดเวลา ในขณะที่บางคนก็มีอารมณ์สงบ เยือกเย็น มั่นคง มีความเป็นตัวของตัวเอง มีสมาธิ ซึ่งอารมณ์หรือความรู้สึกต่างๆ เหล่านี้ส่งผลต่อความคิดและการกระทำของแต่ละบุคคล คนบางคนก็ตัดสินใจด้วยอารมณ์ บางคนมีความหวังในชีวิตและมองโลกในแง่ดี บางคนก็สามารถระงับอารมณ์หรือความรู้สึกต่างๆ ได้ทำให้ไม่มีอุปสรรคในการดำเนินชีวิต

ส่วนความฉลาดทางอารมณ์ก็จะช่วยให้บุคคลได้ตระหนักว่า การที่เราจะประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ เช่น การเรียน การทำงาน การประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตทางสังคม จะต้องอาศัยองค์ประกอบทางด้านความฉลาดทางอารมณ์ด้วย และเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมาก นอกจากนี้ การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์จะช่วยให้บุคคลเรียนรู้โดยตรงเกี่ยวกับอารมณ์ สามารถเข้าใจและจัดการอารมณ์ของตนเองได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์มหาศาลกับตนเองและการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น มีผลต่อการดำเนินชีวิตในสังคมของบุคคล สามารถสื่อสารกันด้วยความเห็นอกเห็นใจตลอดจนมีแรงจูงใจที่จะกระทำสิ่งต่างๆ อย่างสร้างสรรค์และที่สำคัญคือ คนที่เรียนรู้เรื่องอารมณ์จะทำให้รู้จักการรักษาความสมดุลระหว่างความมีเหตุผลกับอารมณ์ (คมเพชร จัตรศุกกุล. 2542 :15-18)

จะเห็นว่า อารมณ์ ความคิด ตลอดทั้งเขาวนปัญญามีส่วนสัมพันธ์เกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน (Mutual Interaction) เพราะอารมณ์สามารถเปลี่ยนความคิดได้ อารมณ์เป็นสิ่งที่เข้ามาเกี่ยวข้องสนับสนุน คำจุน (Facilitator) อยู่ด้วย จึงสามารถกล่าวได้ว่า รากฐานความคิด เขาวนปัญญาของบุคคล เป็นผลมาจากสภาพอารมณ์ จิตใจตลอดทั้งสภาพความสมบูรณ์ของสุขภาพกาย

โคแนลสัน (คมเพชร จัตรศุภกุล และผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2544 : 2 ; อ้างอิงจาก Donaldson. 1997 : *Edmonton Journal*) ได้กล่าวถึง บุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์จะเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะต่างๆต่อไปนี้

1. รู้จักและเข้าใจความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น รู้ถึงจุดเด่น จุดด้อยของตนเอง สามารถควบคุม จัดการ และแสดงอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม มีสติที่สามารถรับรู้และตระหนักรู้ได้ว่า ขณะนี้กำลังทำอะไร รู้สึกอย่างไรตลอดจนสามารถรับรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม
2. มีพลังใจ มีแรงบันดาลใจที่จะกระทำให้สิ่งหนึ่งสิ่งใดให้บรรลุเป้าหมายในชีวิต
3. สามารถอดทนอดกลั้นต่อสภาพต่างๆที่เกิดขึ้น ตลอดจนสามารถเผชิญต่อสภาพต่างๆที่ก่อให้เกิดความเครียดได้อย่างเหมาะสม
4. มีความยืดหยุ่น ไม่ยึดมั่นถือมั่น จนทำให้ปรับตัวไม่ได้
5. มีความสามารถที่จะควบคุมอารมณ์ ความรู้สึก ตลอดทั้งความต้องการของตนเอง
6. มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
7. มีสัมพันธภาพที่โปร่งบอกถึงความไว้วางใจผู้อื่น มีความจริงใจและซื่อสัตย์
8. มีความคิดริเริ่ม มีความคิดสร้างสรรค์ มีความคิดวิจรรณญาณ
9. มีความสามารถในการแก้ปัญหาและเผชิญปัญหา เพื่อปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์
10. มีความสามารถที่จะรับรู้ความรู้สึกและความพึงพอใจของตนเองและบุคคลอื่น ตลอดทั้งมีความสุขในชีวิต
11. มีเหตุผลเหนืออารมณ์ มีอารมณ์สมวัย และรู้จักใช้อารมณ์อย่างมีสติ
12. มองโลกในแง่ดี

จะเห็นได้ว่าความฉลาดทางอารมณ์มีความสำคัญต่อชีวิตของแต่ละบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยรุ่นเพราะเป็นช่วงที่ต้องการที่จะเข้าใจและรู้จักตนเอง ต้องการความมั่นใจ เป็นที่ยอมรับจากเพื่อนและเรียนรู้บทบาทต่างๆในสังคมได้ พร้อมทั้งจะเผชิญอุปสรรคต่างๆในชีวิตและพยายามปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆของตนเอง มองโลกตามความเป็นจริง แต่หากวัยรุ่นไม่สามารถปฏิบัติได้ วัยรุ่นคนนั้นๆ ก็อาจจะรู้สึกสับสน ไม่เข้าใจตนเองและบทบาทของตนเอง รู้สึกด้อย สิ้นหวัง จะครุ่นคิด วิดกกังวล ซึ่งจะทำให้ใช้ชีวิตต่อไปไม่ได้ อาจจะหลีกเลี่ยง ไม่คบหาสมาคมกับบุคคลอื่นได้

จากที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์จากอาจารย์แนะแนว โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ว่ามีประเด็นใดบ้างที่ทางโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัยต้องการทราบหรือต้องการพัฒนานักเรียน อาจารย์แนะแนวได้ให้สัมภาษณ์ว่า สิ่งที่ทางโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัยต้องการทราบคือ ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพอารมณ์ การควบคุมอารมณ์และการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 และต้องการทราบว่านักเรียน เหล่านี้มีสภาพอารมณ์เป็นอย่างไร มีความฉลาดทางอารมณ์มากน้อยแค่ไหนและต้องการทราบว่าสภาพแวดล้อมในครอบครัวของนักเรียนเป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนหรือไม่ หากทางโรงเรียนทราบคุณลักษณะเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนว่าเป็นอย่างไรแล้วถ้ามีสิ่งใดที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข ฝ่ายแนะแนวจะได้นำไปพัฒนานักเรียนต่อไป

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย และต้องการจะศึกษาด้วยว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยคาดว่า นอกจากจะได้ทราบว่านักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์อย่างไร แล้วยังจะทำให้ทราบว่า มีปัจจัยอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน เพื่อทางโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัยจะได้หาทางช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

- 1/ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านส่วนตัวและปัจจัยด้านครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
- 2/ เพื่อค้นหาปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อจะได้ทราบถึงความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนว่าอยู่ในระดับใดและปัจจัยด้านส่วนตัวและปัจจัยด้านครอบครัว มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์มากน้อยเพียงใด แล้วหากองค์ประกอบใดของความฉลาดทางอารมณ์มีระดับศักยภาพทางอารมณ์อยู่ในระดับไม่สูงนัก บุคลากรที่เกี่ยวข้องควรจะศึกษาวิธีการที่จะพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ด้านนั้นๆ ให้มีศักยภาพสูงขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร จำนวน 970 คน เป็นชาย 382 คน และเป็นหญิง 588 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.1.1 ปัจจัยด้านส่วนตัว ได้แก่

2.1.1.1 เพศ

2.1.1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.1.1.3 ระดับชั้น

2.1.1.4 การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน โดย

2.1.1.4.1 เป็นหัวหน้าชั้น

2.1.1.4.2 เป็นหัวหน้าชมรม

2.1.1.4.3 เป็นสมาชิกของชมรม

2.1.2 ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่

2.1.2.1 บุคคลที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วยในปัจจุบัน

2.1.2.1.1 บิดามารดา

2.1.2.1.2 บิดา

2.1.2.1.3 มารดา

2.1.2.1.4 ญาติ

2.1.2.1.5 พี่น้อง

2.1.2.2 สภาพครอบครัว

2.1.2.3 ขนาดครอบครัว

2.1.2.4 สภาพแวดล้อมในครอบครัว

3. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ตระหนักรู้เกี่ยวกับความสามารถของตนเองและผู้อื่น รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง มีความสามารถในการปรับตัว แก้ปัญหา และเผชิญปัญหาอย่างมีสติ พร้อมทั้งจะยอมรับความจริง มีความเชื่อมั่นในตนเองและเห็นคุณค่าของตนเอง, ซึ่งจะแบ่งออกเป็นได้ 5 องค์ประกอบดังนี้

1.1 องค์ประกอบส่วนบุคคล ได้แก่

1.1.1 ความสามารถในการตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง รู้จักและเข้าใจอารมณ์ และความรู้สึกของตนเอง

1.1.2 ความสามารถในการแสดงอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดและความเชื่อของตนเอง

1.1.3 ความสามารถเคารพในศักดิ์ศรีของตนเอง สามารถตระหนักรู้ถึงคุณค่าและยอมรับในศักดิ์ศรีของตนเอง

1.1.4 ความสามารถในการรู้จักและเข้าใจศักยภาพที่แท้จริงของตนเอง

1.1.5 มีความรู้สึกอิสระ มีอารมณ์ความรู้สึกที่แสดงถึงความเป็นตัวของตัวเอง มีอิสระทางความคิดในการตัดสินใจได้ด้วยตนเอง และไม่มีคามยุ่งยากใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง

1.2 องค์ประกอบด้านระหว่างบุคคล ได้แก่

1.2.1 ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถรับรู้-เข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น

1.2.2 ความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น สามารถสร้างและรักษาสัมพันธภาพกับผู้อื่น

1.2.3 ความสามารถด้านความรับผิดชอบทางสังคม สามารถให้การยอมรับและนับถือผู้อื่น ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือผู้อื่น

1.3 องค์ประกอบด้านการปรับตัว ได้แก่

1.3.1 ความสามารถในการแก้ปัญหา สามารถคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบ มีสติก่อนที่จะลงมือแก้ปัญหา

1.3.2 ความสามารถที่จะตรวจสอบตามความเป็นจริง สามารถตรวจสอบความคิดความรู้สึกตลอดทั้งเหตุการณ์ต่างๆตามสภาพความเป็นจริง

1.3.3 มีความยืดหยุ่น สามารถปรับความรู้สึก ความคิดและพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อม

1.4 องค์ประกอบด้านการจัดการ - บริหารความเครียด ได้แก่

1.4.1 ความสามารถที่จะยืดหยุ่นในการจัดการความเครียด สามารถเผชิญปัญหา ยืดหยุ่นที่จะต่อสู้ในการจัดการปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่ก่อให้เกิดความเครียดอย่างมีสติ

1.4.2 ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ ความรู้สึกที่บังเกิดขึ้นภายในจิตใจหรือเกิดขึ้นจากสิ่งยั่วยุต่างๆ ตลอดทั้งความต้องการของตนเอง

1.5 องค์ประกอบด้านอารมณ์ทั่วไป ได้แก่

1.5.1 การมีความสุข ความพึงพอใจในชีวิต

1.5.2 การมองโลกในแง่ดี มีความมั่นใจในสิ่งที่ทำ มีความรู้สึกที่ดีต่อทุกสิ่งทุกอย่างที่ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความพยายามมุ่งมั่นต่อสู้เพื่อความสำเร็จในชีวิต มีเหตุผล มีสติ

ความฉลาดทางอารมณ์วัดได้จากแบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ที่ผู้วิจัยได้นำมาจาก มาตรฐานวัดความฉลาดทางอารมณ์ของ คมเพชร จัตรศุภกุล และผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2544)

2. เพศ หมายถึง เพศหญิง เพศชาย

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความสามารถ ซึ่งเป็นผลจากการเรียนหรือประสบการณ์ต่างๆ ซึ่งวัดจากผลการเรียนที่เป็นระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม (Grade Point Average) ของทุกวิชาในเทอมที่ผ่านมา แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หมายถึง ระดับผลการเรียนที่ต่ำกว่า 2.00 ลงมา

3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง หมายถึง ระดับผลการเรียนตั้งแต่ 2.00 – 2.99

3.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง ระดับผลการเรียนตั้งแต่ 3.00 – 4.00

4. ระดับชั้น หมายถึง ระดับชั้นเรียนที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

4.1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

4.2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

4.3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

5. การเข้าร่วมกิจกรรม หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น ทั้งกิจกรรมในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน โดยเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่ หัวหน้าชั้น หัวหน้าชมรม และสมาชิกชมรม

6. สภาพครอบครัว หมายถึง ลักษณะครอบครัวที่แสดงถึงสัมพันธภาพระหว่างบิดามารดาของนักเรียน แบ่งเป็น

6.1 ครอบครัวปกติ หมายถึง สภาพครอบครัวที่นักเรียนรายงานว่าบิดามารดา ยังมีชีวิตอยู่และอยู่ด้วยกัน

6.2 ครอบครัวแตกแยก หมายถึง สภาพครอบครัวที่นักเรียนรายงานว่า บิดามารดา ยังมีชีวิตอยู่ แต่แยกกันอยู่ หรือหย่าร้าง

6.3 ครอบครัวที่บิดาและ/มารดาเสียชีวิต หมายถึง ครอบครัวที่นักเรียนรายงานว่าบิดาและ/มารดาเสียชีวิตไปแล้ว โดยที่นักเรียนอาจอาศัยอยู่กับบิดา หรือมารดา หรือญาติพี่น้อง

7. ขนาดครอบครัว หมายถึง จำนวนสมาชิกในครอบครัว แบ่งเป็น

7.1 ครอบครัวบุตรหรือธิดาคนเดียว หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบด้วยบิดามารดาและบุตรหรือธิดาหนึ่งคน

7.2 ครอบครัวขนาดเล็ก หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบด้วยบิดามารดา และบุตรธิดา 2-3 คน

7.3 ครอบครัวขนาดใหญ่ หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบด้วยบิดามารดา และบุตรหรือธิดาตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป

8. สภาพแวดล้อมในครอบครัว หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกครอบครัว ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ความรู้สึกของสมาชิกครอบครัวที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของครอบครัว การแก้ปัญหาความขัดแย้งของสมาชิกครอบครัว การพักผ่อนร่วมกันในครอบครัว

สภาพแวดล้อมในครอบครัววัดได้จากแบบสอบถามสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่ผู้วิจัยปรับปรุงมาจาก แบบสอบถามสภาพแวดล้อมในครอบครัวของมูส์ (Moos' Family Environment Scale : 1986)

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ปัจจัยด้านส่วนตัวและปัจจัยด้านครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
2. มีปัจจัยอย่างน้อย 1 ปัจจัย ที่สามารถพยากรณ์ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์
 - 1.1 ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์
 - 1.2 แนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์
 - 1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพในครอบครัว
 - 2.1 ความสำคัญของสัมพันธภาพในครอบครัว
 - 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพในครอบครัว
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพครอบครัว
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในครอบครัว
 - 4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในครอบครัว
 - 4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในครอบครัว

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์

1.1 ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์

EQ ซึ่งย่อมาจากคำว่า Emotional Quotient หรือคำว่า Emotional Intelligence Quotient ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยได้ว่า “ความฉลาดทางอารมณ์” ได้มีผู้ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

คูเปอร์ และซาวาฟ (บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ. 2543 : 60 ; อ้างอิงจาก Cooper & Sawaf. 1997 : *Executive EQ.*) ได้ให้ความหมายว่า เป็นความสามารถของบุคคลในการที่จะรับรู้เข้าใจ และประยุกต์ใช้พลังการรู้จักอารมณ์เป็นรากฐานของพลังงานข้อมูล การสร้างสายสัมพันธ์เพื่อการโน้มน้าวผู้อื่นได้

บาร์ออน (ทศพร ประเสริฐสุข. 2543 :8; อ้างอิงจาก Bar-on. 1992) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) ไว้ว่าเป็นองค์ประกอบของความสามารถด้านส่วนตัว อารมณ์ และสังคมของบุคคลที่จะปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างประสบความสำเร็จ

โกลแมน (วิระวัฒน์ ปันนิตามัย. 2542 : 31 ; อ้างอิงจาก Goleman. 1998) ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่า เป็นความสามารถในการตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเอง และของผู้อื่นเพื่อสร้างแรงจูงใจในตัวเอง สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเอง และอารมณ์ที่เกิดจากความสัมพันธ์ต่าง ๆ ได้

ซาโลเวย์ และเมเยอร์ (Gibbs. 1995 : 26 ; citing Salovey and Mayer. 1990) กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์เป็นความสามารถของบุคคลในการที่จะตอบสนองอารมณ์และความต้องการของผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง สามารถรับรู้อารมณ์ของตนเอง พร้อมจัดการไปสู่พฤติกรรมที่เหมาะสม และต่อมาในปี 1997 เมเยอร์และซาโลเวย์ (Mayer and Salovey. 1997 : 11) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่าเป็นความสามารถในการรับรู้ ประเมิน และแสดงอารมณ์ออกได้อย่างเหมาะสม สามารถเข้าถึงและสร้างความ รู้สึกที่ดี ที่เกื้อกูลความคิดได้ เข้าใจอารมณ์และวิเคราะห์อารมณ์ที่เกิดขึ้น โดยใช้ความรู้จากอารมณ์ของ ตนเอง การรับรู้และควบคุมภาวะอารมณ์ได้ดีเพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามของสุขภาพจิตและเชาวน์ปัญญา

เทอดศักดิ์ เดชคง (2543 : 154) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่า เป็น ความสามารถทางอารมณ์ของบุคคล มีความมุ่งมั่น อดทนรอคอย เพื่อไปสู่เป้าหมาย มีสติรู้ในตนเอง มีความเข้าใจจิตใจ ผู้อื่น และสามารถที่จะกำจัดความขัดแย้งในอารมณ์ของตนเองได้

จากนิยามความฉลาดทางอารมณ์ ที่ได้กล่าวมา สรุปได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึงความสามารถในการตระหนักรู้เกี่ยวกับความสามารถของตนเองและผู้อื่น รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง มีความสามารถในการปรับตัว แก้ปัญหา และเผชิญปัญหาอย่างมีสติ พร้อมทั้งจะยอมรับความจริง มีความเชื่อมั่นในตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง ตลอดจนสามารถรับรู้และเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น และมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์

ซาโลเวย์ และเมเยอร์ (นันทนา วงษ์อินทร์. 2543 : 21-22) ได้สรุปองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ ได้ดังนี้

1.การรู้จักอารมณ์ตนเอง (Know one's Emotions) หมายถึง รู้ว่าอารมณ์ของตนเองเป็นเช่นไร ทั้งในยามปกติและยามอารมณ์ไม่ปกติ รู้ถึงลักษณะของอารมณ์ การแสดงออกตามอารมณ์ต่าง ๆ ตลอดจนผลย้อนกลับจากการเกิดอารมณ์ของตน

2.การจัดการกับอารมณ์ตนเอง (Managing Emotions) หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตน และแสดงออกได้อย่างเหมาะสมกับบุคคล สถานที่ เวลา และเหตุการณ์ ทั้งอารมณ์ดีและอารมณ์ไม่ดีให้เกิดความสมดุลและมีผลย้อนกลับเป็นที่พึงพอใจ ซึ่งขึ้นอยู่กับความอดทน รู้จักรับอารมณ์และระบายอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ไม่เก็บกด

3.การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง (Motivating One-self) หมายถึง การมองหาสิ่งดีต่าง ๆ ที่ตนเองมีอยู่ มองแง่ดีของสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองและสร้างความเชื่อมั่นว่าเราสามารถเผชิญสิ่งนั้นได้ เราสามารถทำได้ เราสามารถผ่านพ้นไปได้ด้วยดี ทั้งนี้เพื่อให้เกิดกำลังใจที่จะสร้างความรู้สึกดี ๆ ต่อตนเองและพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของตน

4.การหยั่งรู้อารมณ์ผู้อื่น (Recognizing Emotions in Others) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น มีความเข้าใจ เห็นใจผู้อื่น สามารถปรับความสมดุลของอารมณ์ตนเอง เพื่อตอบสนองต่ออารมณ์ของผู้อื่นได้อย่างสอดคล้องกัน

5.การรักษาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (Handling Relationships) หมายถึง ความสามารถในการอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่นและมีความสุข

โกลแมน (Goleman, 1998 : 93-102) ได้ปรับโมเดลของซาโลเวย์และเมเยอร์ โดยความฉลาดทางอารมณ์ของเขาประกอบด้วย

1.การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง (Self-Awareness) คือการที่บุคคลรู้ว่าตนกำลังรู้สึกอย่างไรในขณะนั้น สามารถบอกความรู้สึกของตนเองได้อย่างถูกต้องและเปิดเผย รู้ว่าการเกิดอารมณ์ของตนเองมีสาเหตุมาจากสิ่งใด และจะมีผลต่อตนเอง ผู้อื่น และการปฏิบัติงานอย่างไร รู้สาเหตุของความวิตกกังวล ความคับข้องใจ มีสติรู้ตัวอยู่ตลอดเวลา รู้จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง มีความมั่นใจในตนเอง สามารถตัดสินใจคุณค่าของสิ่งต่างๆได้อย่างมั่นใจ

2.การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง (Self-Regulation) คือ ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และแรงกระตุ้นได้อย่างเหมาะสม สามารถคิดอย่างมีเหตุผล ยอมรับและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ใช้คำพูดอย่างระมัดระวังและเหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ยอมรับความล้มเหลวและหาทางออกได้อย่างสมเหตุสมผล

3.การจูงใจตนเอง (Motivation) คือการใช้พลังความรู้สึกภายในเพื่อเป็นสิ่งกระตุ้นเตือนให้ตนทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยไม่คำนึงถึงสิ่งจูงใจภายนอก เช่น เงิน หรือสิ่งตอบแทนอื่นๆ มีความพอใจที่จะปรับปรุงงานให้ดีขึ้นกว่าเดิม สามารถสร้างทางเลือกใหม่ในการทำงานที่จะสามารถนำไปสู่เป้าหมายที่ดี มองโลกในแง่ดี ไม่ท้อถอยต่ออุปสรรคและความล้มเหลว

4.การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (Empathy) คือ การรับรู้ถึงความรู้สึก ความต้องการของผู้อื่น สามารถรับรู้ สนใจและเข้าใจในแง่คิด ทรรศนะของผู้ที่อยู่รอบข้าง ตัดสินใจทำสิ่งใดโดยคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น ไม่ใช้ความคิดของตนเป็นหลัก

5.การมีทักษะทางสังคม (Social Skill) คือ ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นสามารถเป็นมิตรกับบุคคลได้ทุกประเภท มีความสามารถในการพูดโน้มน้าว ชักจูงให้ผู้อื่นคล้อยตามกับสิ่งที่ตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เสริมสร้างความร่วมมือในการทำงานและความสามัคคีในหมู่คณะ สามารถทำให้ผู้ที่อยู่รอบข้างมีความสุข

คูเปอร์ และซาวาฟ (วีระวัฒน์ ปิ่นนิทามัย, 2542 : 15-17 ; อ้างอิงจาก Cooper and Sawaf, 1997 : *Executive EQ. Intelligence in leadership and Organization*) ได้เสนอองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบดังต่อไปนี้

1.ความรู้รอบในอารมณ์ (Emotional Literacy) ซึ่งจะเป็นตัวที่ทำให้เกิดการรับรู้การควบคุมตัวเองและมีความเชื่อมั่นในตนเอง ประกอบด้วย

- 1.1 ความซื่อสัตย์ในอารมณ์ (Emotional Honesty) คือรับรู้อารมณ์ตรงตามที่เป็น
- 1.2 การสร้างพลังอารมณ์ (Emotional Energy) รวบรวมอารมณ์ให้เกิดพลังสร้างสรรค์
- 1.3 ตระหนักรู้ในอารมณ์ (Awareness)
- 1.4 รับผลย้อนกลับของอารมณ์ (Feedback)
- 1.5 หยั่งรู้ด้วยตนเอง (Intuition)
- 1.6 รับผิดชอบ (Responsibility)
- 1.7 สร้างสัมพันธ์เชื่อมโยง (Connection)
- 2.ความเหมาะสมทางอารมณ์ (Emotional Fitness) ประกอบด้วย
 - 2.1 สร้างความเชื่อถือได้ให้เกิดแก่น (Authenticity)
 - 2.2 มีความเชื่อ ศรัทธา และมีความยืดหยุ่น
 - 2.3 สร้างสรรค์อยู่ตลอดเวลา ไม่พอใจที่จะอยู่กับที่
 - 2.4 ความสามารถที่กลับสู่สภาพปกติ และเดินหน้า
- 3.ความลึกซึ้งทางอารมณ์ (Emotional Depth) เป็นการสำรวจแนวทางที่จะปรับชีวิตและหน้าที่การงานให้เข้ากับศักยภาพและเป้าหมายของตัวเอง ประกอบด้วย
 - 3.1 ความผูกพันในงาน รู้รับผิดชอบและมีสติ
 - 3.2 มีเป้าหมายและศักยภาพที่โดดเด่น
 - 3.3 มีความซื่อตรง (Integrity) ทำงานอย่างซื่อสัตย์และยึดหลักจริยธรรม รักษามาตรฐานส่วนบุคคลทำตามทีพูด รักษาคำพูด ยอมรับข้อผิดพลาดที่ตนกระทำอย่างเปิดเผย
- 4.ความกลมกลืนและความไปกันได้ทางอารมณ์ (Emotional Alchemy) โดยใช้สัญชาตญาณด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสมรรถภาพที่จะเผชิญปัญหาและความกดดัน ประกอบด้วย
 - 4.1 การแสดงออกด้านการหยั่งรู้
 - 4.2 สามารถคิดใคร่ครวญ
 - 4.3 การเล็งเห็นโอกาส
 - 4.4 การสร้างอนาคต

ไวลส์ซิงเจอร์ (Weisinger. 1998 : 19-22) ได้กำหนดความฉลาดทางอารมณ์ออกเป็น 2 ส่วนคือ

- 1.ส่วนที่เกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์เฉพาะบุคคล เป็นส่วนที่เพิ่มความฉลาดทางอารมณ์ให้แก่ตนเอง (Intraperson Emotional Intelligence) ซึ่งได้แก่ การพัฒนาให้มีความตระหนักรู้จักตน การบริหารอารมณ์ของตน และการสร้างแรงจูงใจที่ดีให้แก่ตน

2. การใช้ความฉลาดทางอารมณ์ของตนเพื่อเสริมสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น (Interpersonal Emotional Intelligence) ซึ่งประกอบด้วยการพัฒนาทักษะการสื่อสารที่ดี ความมีมนุษยสัมพันธ์และการช่วยเหลือผู้อื่นให้ช่วยตัวเองได้

การ์ดเนอร์ (Gardner. 1993 : 13-25) ได้จำแนกความฉลาดทางอารมณ์เป็น 2 ด้าน คือ

1. ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal Intelligence) เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์และตอบสนองอารมณ์และความต้องการของผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

2. ด้านการรู้จักตนเอง (Intrapersonal Intelligence) เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเอง สามารถแยกแยะอารมณ์และความรู้สึก ตลอดจนจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม

บาร์ออน (คมเพชร จัตรศุกกุล. 2542 : 17 ; อ้างอิงจาก Bar-on. 1992) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ โดยแบ่งออกเป็น 5 หมวด ดังนี้

1. ความสามารถภายในตนเอง ได้แก่ รู้จักตนเอง เข้าใจภาวะแห่งอารมณ์ของตนเอง และการกล้าแสดงความคิดเห็นความรู้สึกของตน

2. ทักษะด้านความเก่งคน ได้แก่ รู้เท่าทันความคิดและความรู้สึกของผู้อื่น ใส่ใจและห่วงใยในสวัสดิภาพคนอื่น และการสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น

3. ความสามารถด้านการปรับตัวได้ การตรวจสอบความรู้สึกของตนเอง การแปลความหมายและการเข้าใจสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี มีความยืดหยุ่นในความคิดและความรู้สึก แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี

4. กลยุทธ์ในการบริหารความเครียด ได้แก่ สามารถจัดการกับความเครียดได้ดี และควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดี

5. แรงจูงใจและภาวะอารมณ์ ได้แก่ การมองโลกในแง่ดี ทำให้ตนเองและผู้อื่นรู้สึกสนุกสนาน สามารถรู้สึกและแสดงพฤติกรรมออกมาให้ปรากฏได้ว่ามีความสุข

ทศพร ประเสริฐสุข (2543 : 15-16) ได้สรุปองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ตามแนวคิดของ สโลเวย์และเมเยอร์ และของโกลแมน ได้ 5 องค์ประกอบใหญ่ ดังต่อไปนี้

1. การตระหนักรู้ในตนเอง (Self-Awareness หรือ Knowing One's Emotion) เป็นความสามารถที่จะรับรู้และเข้าใจ ความรู้สึก ความคิด และอารมณ์ของตนเองได้ตามความเป็นจริง สามารถประเมินตนเองได้อย่างชัดเจนตรงไปตรงมา มีความเชื่อมั่น รู้จักจุดเด่น จุดด้อยของตน เป็นคนซื่อตรง พูดแล้วรักษาคำพูด มีจรรยาบรรณ มีสติ เข้าใจตน

2. การบริหารจัดการกับอารมณ์ของตน (Managing Emotion) หรือบางที่อาจเรียกว่า การกำหนดตนเอง (Self Regulation) เป็นความสามารถที่จะจัดการกับอารมณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม ประกอบด้วยความสามารถในการควบคุมตนเอง (Self Control) เป็นคนที่น่าไว้วางใจได้

(Trust Worthiness) มีคุณธรรม (Conscientiousness) มีความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) และมีความสามารถในการสร้างแนวคิดใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต (Innovation)

3.การจูงใจตนเอง (Motivation Oneself) เป็นความสามารถที่จะจูงใจตนเองที่เรียกว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ (Affiliation Motive) มองโลกในแง่ดี สามารถนำอารมณ์และความรู้สึกของตนเองมาสร้างพลังในการกระทำสิ่งต่างๆ และเป็นพลังในการให้กำลังใจตนเองในการคิดและกระทำอย่างสร้างสรรค์

4.การรู้จักสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น (Recognizing Emotions in Others) หรือที่โกลแมน (Goleman) เรียกว่า Empathy หมายถึง ความสามารถที่เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจ เอาใจเขามาใส่ใจเรา มีจิตใจให้บริการ (Service Orientation) สามารถแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม

5.การดำเนินการด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Handling Relationships) ซึ่งเป็นลักษณะที่เป็นทักษะทางสังคม (Social Skills) เป็นความสามารถที่จะรู้เท่าทันอารมณ์ของผู้อื่น เป็นทักษะทางสังคมที่จะมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น อันจะส่งผลให้เกิดความเป็นผู้นำ ความสามารถลักษณะนี้จะประกอบไปด้วยการสื่อสารความที่ดี (Communication) การบริหารความขัดแย้ง (Conflict Management) เป็นต้น

จากแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ ที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ ความฉลาดทางอารมณ์ในส่วนที่เกี่ยวกับตนเองเพื่อพัฒนาตนเอง และ ความฉลาดทางอารมณ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้อื่น

1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์

1.3.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

ทาเปีย (Tapia. 1999 : Abstract) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของความฉลาดทางอารมณ์ซึ่งวัดด้วยแบบสำรวจความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence Inventory : EQI) กับคะแนนเชาวน์ปัญญา จากแบบทดสอบของโอติส เลนนอน (Otis – Lennon School Ability Test) และตัวแปรอื่นๆ ได้แก่ ความสามารถด้านภาษา และด้านจำนวน จากแบบทดสอบวัดความถนัดในการเรียนเกรดเฉลี่ย ภูมิหลัง เพศและระดับการศึกษาของบิดามารดา แบบสำรวจความฉลาดทางอารมณ์ (EQI) มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและมีความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .81 ผลการศึกษพบว่า คะแนนจากการวัดความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับคะแนนจากแบบทดสอบของโอติส เลนนอน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ มีความสัมพันธ์กับเชาวน์ปัญญาอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ มีความสัมพันธ์กับเกรดเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์กับภูมิหลังและระดับการศึกษาของบิดามารดาอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เพศหญิงมีคะแนนความฉลาดทาง

อารมณ์สูงกว่าเพศชายอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ สรุปได้ว่าแบบสำรวจความฉลาดทางอารมณ์ เป็นเครื่องมือที่มีความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นในการวัดความฉลาดทางอารมณ์

ชูลท์และคณะ (Schulte, et al. 1998 : 167-177) ได้พัฒนาแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ตาม โครงสร้างของ ชาโลเวย์และเมเยอร์ (1990) จากแบบฉบับเดิมที่มีข้อคำถามจำนวน 62 ข้อ เมื่อทำการวิเคราะห์องค์ประกอบจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 346 คน จนเหลือข้อคำถาม 33 ข้อ จากนั้นทำการศึกษาคุณภาพของ 33 ข้อ พบว่าแบบวัดมีความเชื่อมั่นชนิดภายใน (Internal Consistency) สูงถึง 0.87 และมีความเชื่อมั่นชนิดสอบซ้ำ 0.78 หลังจากนั้นก็ศึกษาความเที่ยงตรงของแบบวัด พบว่า 1) มีค่าสหสัมพันธ์สูงระหว่างแบบวัดฉบับนี้กับแบบวัดอื่น เช่น แบบวัดการมองโลกในแง่ดี แบบวัดความรู้สึกตัวและการแสดงออก การมองชีวิต อารมณ์หดหู่ ความสามารถในการจัดการอารมณ์ และแบบวัดความหุนหันพลันแล่น เป็นต้น 2) ทำนายเกรดของนักศึกษามหาวิทยาลัย ปี1 ได้ 3) มีคะแนนจากนักจิตบำบัดสูงกว่าคะแนนของคนไข้โรคจิตและนักโทษอย่างมีนัยสำคัญ 4) เพศหญิงมีคะแนนสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญ 5) ไม่มีสหสัมพันธ์ระหว่างแบบวัดกับความสามารถทางการคิด และ 6) มีสหสัมพันธ์กับคุณลักษณะด้านการเปิดใจให้กว้างของแบบวัดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบสำคัญ (NEO-PI) อย่างมีนัยสำคัญ

เมนฮาร์ท (Menhart. 1998 : Abstract) ได้ศึกษาถึงผลของความฉลาดทางอารมณ์ที่มีต่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดูความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับคะแนนการสัมภาษณ์เข้าทำงาน ในงานวิจัยครั้งนี้เมนฮาร์ทได้ใช้องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ 4 ประการ คือ ความเห็นอกเห็นใจ การจัดการและควบคุมอารมณ์ การรอคอยผลเลิศ และการสร้างความประทับใจ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 116 คน โดยสร้างสถานการณ์ให้เหมือนกับการสัมภาษณ์เข้าทำงาน ผลการศึกษาพบว่าความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับคะแนนการสัมภาษณ์

ฮอลบรูค (Holbrook. 1997 : Abstract) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับทักษะการเขียน โดยตั้งสมมุติฐานว่ามีสหสัมพันธ์ในทางบวกระหว่างทักษะการเขียนกับคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ลงทะเบียนเรียนวิชา EN 102 การเขียนเบื้องต้น ปีการศึกษา 1996 จำนวน 108 คน พบว่าคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ได้มาจากการสังเกตของครูผู้สอน มีสหสัมพันธ์กับผลจากแฟ้มสะสมงานของผู้เรียน และเกรดของวิชา EN 102 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ซูตาร์โซ และคณะ (Sutarso And Others. 1996 : Abstract) ได้ศึกษาผลของเพศและเกรดเฉลี่ยที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ โดยใช้แบบสำรวจความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence Inventory) กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนระดับอาชีวศึกษาจำนวน 138 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์พหุตัวแปร มีตัวแปรตามคือความฉลาดทางอารมณ์ 3 องค์ประกอบคือ การช่วยเหลือผู้อื่น การรับรู้ตัวเอง และการจัดการกับอารมณ์ และตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ เพศและเกรดเฉลี่ย

ผลการศึกษาพบว่า เพศมีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เพศมีคะแนนด้านการช่วยเหลือผู้อื่นและการรับรู้ตนเองสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศต่อองค์ประกอบด้านการจัดการกับอารมณ์ ส่วนผลของเกรดเฉลี่ยที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ทั้ง 3 องค์ประกอบแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมเยอร์และคณะ (Mayer And Others. 1990 : 772-781) ได้ศึกษาการอ่านอารมณ์จากการมองภาพสิ่งเร้าซึ่งเป็นการวัดองค์ประกอบหนึ่งของความฉลาดทางอารมณ์ ลักษณะของแบบทดสอบแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นตัวแปรต้น เป็นภาพสิ่งเร้า 3 ประเภทๆ ละ 6 ชนิด คือ ภาพใบหน้าที่แสดงภาวะอารมณ์ต่างๆ 6 ภาพ ภาพสีต่างๆ 6 ภาพ และภาพศิลปะ 6 ภาพ ซึ่งภาพเหล่านี้จะสะท้อนถึงภาวะอารมณ์ 6 ประเภท คือ ความสุข ความเศร้า โกรธ กลัว ประหลาดใจ และขยี้แหยง โดยให้ผู้ตอบรายงานว่าตนเองเกิดความรู้สึกใดบ้างในระดับ 5 ช่วงค่า จาก 1 ไม่มีความรู้สึกหรือภาวะอารมณ์ใดๆ ไปจนถึง 5 เกิดความรู้สึกหรือภาวะอารมณ์เช่นนั้นอย่างแน่นอน แบบทดสอบฉบับนี้มีความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา .63 การให้คะแนนพิจารณาความสอดคล้องของกลุ่ม แบบทดสอบฉบับที่ 2 เป็นแบบทดสอบที่ใช้เป็นเกณฑ์ประกอบด้วยแบบทดสอบ 3 ชุด คือ แบบวัดความเข้าใจผู้อื่น แบบทดสอบการแสดงอารมณ์ และแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพของไอแซกส์ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ใหญ่อายุระหว่าง 17-63 ปี จำนวน 128 คน ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนจากการอ่านอารมณ์จากภาพกับคะแนนจากตัวเกณฑ์พบว่า การอ่านอารมณ์จากภาพมีความสัมพันธ์กับความเข้าใจผู้อื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพการแสดงตัวและการแสดงความรู้สึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

1.3.2 งานวิจัยในประเทศ

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ในประเทศมีผู้ทำวิจัยไว้ ดังนี้

อรพินทร์ ชูชม อัจฉรา สุขารมณ์และวิลาสลักษณ์ ชำวัลลี (2542 : 1-4) ได้ทดลองใช้และตรวจสอบคุณภาพมาตรวัดความฉลาดทางอารมณ์ของชัทท์และคณะ ซึ่งมีลักษณะการวัดแบบให้ผู้ตอบรายงานตนเอง ประกอบด้วยข้อความต่างๆ ที่บรรยายความสามารถทางความฉลาดทางอารมณ์ จำนวน 33 ข้อ โดยมาตรวัดความฉลาดทางอารมณ์นี้มี 3 องค์ประกอบ คือ การประเมินค่าและการแสดงออกทางอารมณ์ การควบคุมอารมณ์ และการใช้ประโยชน์อารมณ์ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตราประเมินค่า 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตปริญญาตรีจากสถาบันราชภัฏพระนคร จำนวน 51 คน และนิสิตปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยมหิดลจำนวน 11 คนที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2542 ผลการศึกษาพบว่า มาตรวัดความฉลาดทางอารมณ์ของชัทท์และคณะ เมื่อนำมาทดลองใช้กับนิสิตปริญญาตรีและนิสิตปริญญาโทของไทย โดยทำการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นชนิดสอดคล้องภายใน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .08 และตรวจสอบความเที่ยงตรงพบว่า ความฉลาดทาง

อารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคิดสร้างสรรค์ ($r = .37$) มีความสัมพันธ์ทางลบกับความวิตกกังวล ($r = -.47$) และความเครียด ($r = -.42$) ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการทางสังคม ($r = .11$) และมีแนวโน้มที่จะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับอายุ ($r = .22$)

วีรวัดน์ ปันนิตามัย. (2542 : 112-119) ได้ทำการสร้างแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ตามกรอบแนวคิดของเมเยอร์และชาโลเว (1997) และโกลแมน (1998) เรียกว่า "EQ99" มีจำนวนทั้งสิ้น 90 ข้อ และนำไปทดลองใช้กับนักศึกษามหาวิทยาลัยหอการค้าชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 217 คน พบว่าแบบวัดที่สร้างขึ้นมีค่าความเชื่อมั่นในระดับสูง (0.93) และเมื่อพิจารณาคะแนนที่ได้จากแบบวัดกับข้อมูลด้านชีวประวัติก็พบว่า 1)เพศหญิงมีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญ 2)สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวมีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญ 3)การปรึกษาหารือกับพี่น้องและครูอาจารย์เมื่อเวลามีปัญหา มีความสัมพันธ์กับทักษะความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญ 4)ผลการเรียนมีความสัมพันธ์กับคะแนนความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญ 5)อายุมีความสัมพันธ์กับคะแนนความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญ

สรุปงานวิจัยทั้งต่างประเทศและในประเทศ พบว่า มีปัจจัยหลายด้านที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ ไม่ว่าจะเป็นเพศ ครอบครัว ผลการเรียน ความสามารถในการจัดการอารมณ์ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร โดยได้ทำการปรับปรุงมาตรฐานวัดความฉลาดทางอารมณ์ของ คมเพชร จิตรสุภกุล และผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2544) แบ่งเป็น 5 ด้านคือ ด้านองค์ประกอบส่วนบุคคล องค์ประกอบด้านระหว่างบุคคล องค์ประกอบด้านการปรับตัว องค์ประกอบด้านการจัดการความเครียด องค์ประกอบด้านอารมณ์ทั่วไป

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพในครอบครัว

2.1 ความสำคัญของสัมพันธภาพในครอบครัว

ความสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างพ่อแม่และลูก จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตและความต้องการของเด็ก กล่าวคือ ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูกในระยะแรกควรมีลักษณะของการป้องกันคุ้มครองทั้งนี้เพราะเด็กไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ต้องพึ่งพาอาศัยพ่อแม่แทนทุกอย่าง โดยเฉพาะในปีแรกของชีวิต ต่อมาเมื่อเด็กมีวุฒิภาวะเพิ่มมากขึ้น เด็กจำเป็นต้องเรียนรู้สิ่งต่างๆ เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ ดังนั้นสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่ลูกจึงอยู่ในลักษณะที่พ่อแม่ต้องสั่งสอนลูกของตน และเมื่อเด็กสามารถพึ่งตนเองได้มีวุฒิภาวะที่ใกล้เคียงกับพ่อแม่ เด็กก็ต้องการความเป็นเพื่อน ดังนั้นสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่ และลูก ก็ต้องเปลี่ยนไปตามลักษณะของการยอมรับความสามารถในการกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยความพึงพอใจและมีความรักไว้วาง

ใจในตัวลูก จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูก ดำเนินไปด้วยดีเพราะพ่อแม่สนองความต้องการของลูกได้อย่างถูกต้อง (เลาเวา เบญจพันธ์ทวี. 2540 :25)

ศรีธรรม ธนะภูมิ (2535 : 78) กล่าวว่า ภายในครอบครัว บิดามารดามีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้วัยรุ่นผ่านพ้นวิกฤติการณ์ชีวิตในช่วงวัยนี้ไปได้โดย

1. ให้โอกาสในการรับผิดชอบตนเองและรับผิดชอบบางส่วนของครอบครัว
2. ใช้เหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์หรือการบังคับในการดูแลอบรมและให้คำปรึกษา
3. กระตุ้นและส่งเสริมการปรับตัวที่เหมาะสม ห้ามปรามการกระทำที่ไม่เหมาะสม อธิบายสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำ
4. เมื่อมีข้อขัดแย้งหรือมีความสงสัย ก็สามารถพูดคุยปรึกษากันได้แบบผู้ใหญ่ มีการยอมรับซึ่งกันและกัน

ส่วนสุชา จันทน์เอมและสุรางค์ จันทน์เอม (2529 : 156-157) และมาโนช สุขฤกษ์ (2526 : 65) ให้ความเห็นว่า เด็กที่เติบโตมาจากครอบครัวที่ขาดความสมบูรณ์ซึ่งเป็นผลมาจากการตายการหย่าร้าง พ่อแม่แยกกันอยู่และสภาวะอื่นๆที่ทำให้สูญเสียพ่อแม่ จะทำให้เด็กขาดความรักและความอบอุ่นที่ควรจะได้รับ เป็นคนมีปมด้อยในตนเอง เมื่อโตขึ้นอาจประสบปัญหาการปรับตัว และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึงลักษณะพฤติกรรมที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อลูก พฤติกรรมที่ลูกปฏิบัติต่อพ่อแม่และพฤติกรรมที่ปฏิบัติต่อกันในด้านต่างๆ

จรรยา สุวรรณทัต (2528 : 51-56) กล่าวว่าความสัมพันธ์ที่ราบรื่นในครอบครัวจะเป็นเครื่องมือในการป้องกันปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นกับเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยปัจจัยที่มีส่วนในการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ได้สรุปไว้ดังนี้

1. สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ของครอบครัว กล่าวคือ ครอบครัวใดมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจไม่ขัดสน ย่อมนำมาซึ่งความสงบสุขของครอบครัว เกิดความกลมเกลียวสมัครสมานกันในครอบครัว ดังเช่น การศึกษาของ โคห์น (Kohn. 1963) ในเรื่องเกี่ยวกับฐานะความเป็นอยู่และสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่และลูก พบว่า พ่อแม่ที่มีฐานะในระดับปานกลาง (ครอบครัวชนชั้นกลาง) มีค่านิยมในการให้ความสุขและความเห็นอกเห็นใจลูกมากกว่าชนชั้นกรรมกรที่ใช้แรงงานนอกจากนี้ นรา สมประสงค์ (2520) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้พฤติกรรมแม่ของเด็กในครอบครัวระดับกลางกับระดับต่ำในกรุงเทพมหานคร -ธนบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3 จำนวน 120 คน แบ่งเป็นเด็กชั้นกลาง 60 คนและชั้นต่ำ 60 คน และสอบถามแม่ของเด็กเหล่านี้ด้วยผลการศึกษาสอดคล้องกับ โคห์น กล่าวคือ แม่ชนชั้นกลางให้ความรักแก่ลูกมากกว่าแม่ในครอบครัวระดับต่ำ

2. การรู้จักบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวตลอดจนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับบทบาทและหน้าที่ของตนเองทั้งพ่อแม่และตัวเด็กเอง พ่อแม่มีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนลูกก็ควรกระทำโดยรากฐานจากเหตุและผลไม่กระทำด้วยอารมณ์จากการศึกษาของซิลเบอร์เบิร์ก

(Silberberg. 1977) ได้ศึกษาพฤติกรรมการพูดและคุณภาพของปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์ 10 ครอบครัว ติดยาเสพติด 10 ครอบครัว และครอบครัวปกติอีก 10 ครอบครัว โดยทำการสัมภาษณ์ชนิดที่มีคำถามเป็นโครงสร้างกำหนดไว้ ครอบครัวละ 1 ชั่วโมง และมีผู้ตัดสิน 3 คน นั่งอยู่หลังกระจกที่มองเห็นทางเดียว พบว่าครอบครัวปกติแตกต่างจากครอบครัวติดปกติทั้งสองประเภทในหลายด้าน ได้แก่ ปริมาณการปรักปรำบุตรว่าเป็นต้นเหตุของปัญหาภายในครอบครัว ความเข้มงวดในการติดต่อสื่อสารกับปริมาณปฏิสัมพันธ์กับความสามารถในการตัดสินใจร่วมกัน ความร่วมมือกัน และอิสระในการแสดงออก นอกจากนี้ยังพบว่า ครอบครัวที่มีปัญหาทางอารมณ์กับครอบครัวของเด็กที่ติดยาเสพติด จะมีความคล้ายคลึงกันในด้านต่างๆ ที่ศึกษา

3. การรู้จักลักษณะธรรมชาติและความต้องการมูลฐานของเด็ก พ่อแม่ที่พยายามเข้าใจลักษณะธรรมชาติของการเจริญเติบโต และมีความพร้อมที่จะช่วยเหลือเด็กเมื่อมีปัญหา ย่อมมีส่วนช่วยสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดี ดังเช่นคำกล่าวของ เฟลมมิง (Fleming. 1957 :14) ที่ว่าพ่อแม่ที่ไม่มีความรู้ทางจิตวิทยาเกี่ยวกับวัยรุ่นดีพอ ไม่เข้าใจวัยรุ่น จะเป็นสาเหตุให้เกิดความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ และเด็กวัยรุ่นได้

4. ความคงเส้นคงวาของพ่อแม่ในการวางระเบียบวินัย ปัจจุบันนี้พบว่าอิทธิพลต่อสภาพแวดล้อมในครอบครัวโดยเฉพาะวัยรุ่น ซึ่งมีความอดทนน้อยต่อการไม่คงเส้นคงวาของพ่อแม่ซึ่งเป็นต้นเหตุให้เกิดความคลอนแคลนในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่และลูก ดังเช่น การศึกษาของ วาสนา สรมณี และคณะ (2517 : 9-19) ได้ทำการศึกษาเด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่เป็นโรคจิต 11 ราย พบว่าเด็กเหล่านี้มักจะป่วยเป็นโรคจิตด้วยที่เป็นเช่นนี้ เพราะพ่อแม่ที่เป็นโรคจิตจะมีการสื่อสารทางวาจา และความสัมพันธ์ที่ผิดปกติกับลูก

จากการศึกษาที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า สภาพทางเศรษฐกิจ การควบคุมอารมณ์ของพ่อแม่และการไม่เข้าใจธรรมชาติของเด็ก ล้วนมีผลต่อการสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวและสัมพันธภาพในครอบครัวมักจะขึ้นอยู่กับสิ่งต่อไปนี้ด้วย

1. ระเบียบกฎเกณฑ์ และความคาดหวังต่างๆ พ่อแม่ควรมีอย่างเข้มงวด ถึงเวลากลับบ้าน การทำการบ้าน ช่วยเหลืองานในครอบครัว และความรับผิดชอบอื่นๆ
2. การยืดหยุ่น เด็กวัยรุ่นมองทุกอย่างด้วยความสดชื่นแต่พ่อแม่อาจต้องการให้เขาคิดทบทวนพฤติกรรมของเขาใหม่ ควรเป็นในลักษณะผ่อนปรน
3. สนับสนุนให้กำลังใจ พ่อแม่ต้องแสดงความไว้วางใจ และเชื่อมั่นว่าเขาเป็นคนดี
4. ตระหนักถึงความต้องการเป็นอิสระ และความเป็นเอกัตบุคคล การตัดสินใจในเรื่องต่างๆ และความผิดพลาดบางอย่าง
5. หลีกเลียงวิพากษ์วิจารณ์ และติเตียน เด็กวัยรุ่นยังไม่มี ความมั่นใจเกี่ยวกับตนเอง การติเตียนหรือวิจารณ์ อาจทำให้เขารู้สึกผิดหวัง

6. ความรักและเอาใจใส่ เด็กวัยรุ่นจะไม่แสดงว่าตนต้องการ 2 สิ่งนี้ แต่แท้จริงเขายังคงต้องการให้พ่อแม่รักใคร่และยอมรับเขา

สรุปสัมพันธภาพในครอบครัวระหว่างพ่อแม่และลูกควรมีลักษณะของการป้องกันคุ้มครอง โดยเฉพาะในปีแรกของชีวิต ทั้งนี้เพราะเด็กไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ เมื่อวุฒิภาวะของเด็กเปลี่ยนไป สัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่และลูกก็จะเปลี่ยนไปด้วย

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพในครอบครัว

2.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

ออร์ (Orr. 1978) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัว และการปรับตัวในด้านมโนภาพแห่งตน และความมั่นคงทางอารมณ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กที่เรียนชั้น 8-10 จำนวน 110 คน พบว่า เด็กวัยรุ่นที่มีการปรับตัวในด้านมโนภาพแห่งตนและความมั่นคงในอารมณ์ดี เมื่อมีสัมพันธภาพในครอบครัวดีด้วย

เนลสัน (Nelson. 1985 : 1191) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศในครอบครัว บรรยากาศในห้องเรียน และอัตมโนทัศน์ ความพึงพอใจ และความสำเร็จของเด็กเกรด 7 และ 9 จำนวน 196 คน พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างอัตมโนทัศน์กับระดับของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูก และความพึงพอใจในครอบครัว อัตมโนทัศน์มีความสัมพันธ์กับบรรยากาศในห้องเรียนและบรรยากาศในครอบครัว นักเรียนที่ได้คะแนนอัตมโนทัศน์สูงจะอยู่ในครอบครัวที่มีบรรยากาศในลักษณะที่มีการสนับสนุนและเสริมสร้างสูง และบรรยากาศในห้องเรียนในลักษณะสนับสนุนและเสริมสร้างมีความสัมพันธ์กับอัตมโนทัศน์ด้านการเรียนในระดับสูง

แอนเดอร์สัน และเฟลมมิง (Anderson and Fleming. 1987 : 785-796) ได้ศึกษากระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตน (Ego Identity) ของนิสิตวัยรุ่นจำนวน 93 คน โดยให้รายงานความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ผลปรากฏว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวในลักษณะที่แน่นแฟ้นกับการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่น

2.2.2 งานวิจัยในประเทศ

ณรงค์ศักดิ์ ทะละภักฏ (2529 : 46-48) ได้กล่าวถึง อิทธิพลของครอบครัวต่อการพัฒนาบุคลิกภาพว่าครอบครัวที่ไม่ลงรอยกันในชีวิตสมรส และบ้านแตกผู้รับเคราะห์แทนก็คือลูกนั่นเอง ซึ่งผลจากการที่พ่อแม่กระทบกระทั่งกันทุกวันๆ ละเล็กละน้อย จะทำรุนแรงจิตใจเด็กมากกว่าการทะเลาะครั้งใหญ่ๆ ปีละ 1-2 ครั้ง ส่วนผลจากการหย่าร้างของพ่อแม่พบว่าเด็กมีอาการซึมเหงาหงอยเหงา ว้าวุ่น คิดมาก และมีปัญหาในการปรับตัว

ชีรวัดน์ นิจนตร (2526 : 197) ได้ศึกษาพบว่า เด็กจากครอบครัวแตกแยกมีมโนภาพแห่งตนต่ำกว่า ซึมเศร้ามากกว่า วิดกกังวลมากกว่า และมีสุขภาพจิตรวมเสื่อมกว่าเด็กวัยรุ่นจาก

ครอบครัวปกติ

จากงานวิจัยที่กล่าวมา สรุปได้ว่า สภาพครอบครัวส่งผลต่อเด็กอย่างมาก โดยเฉพาะครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ย่อมมีผลกระทบทางด้านจิตใจและพฤติกรรมซึ่งจะส่งผลกระทบระยะยาวต่อการพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัวของเด็กด้วย และยังมีแนวโน้มต่อการเสี่ยงที่จะมีปัญหาดังกล่าวมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวพ่อแม่อยู่ด้วยกันอย่างปกติสุข

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพครอบครัว

ฮอดจ์ เวสเลอร์ และ บอลัน ไทด์ (อัญชลี วงศ์ทางสวัสดิ์, 2531 : 33 ; อ้างอิงจาก Hodges, Weshesler and Ballantine, 1979) ได้ศึกษาพัฒนาการของเด็กวัยก่อนวัยเรียนที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง ผลการศึกษาพบว่า เด็กมีปัญหาด้านอารมณ์และปัญหาในการตัดสินใจ อีกทั้งการหย่าร้างของพ่อแม่จะมีผลต่อพื้นฐาน ความมั่นคงทางจิตใจเด็กจะมีความรู้สึกอับอายและมีปมด้อยมาก ส่วนสุชา จันทน์เอม และ สุรางค์ จันทน์เอม (2529 : 156-157) ให้ความเห็นว่า เด็กที่เติบโตจากครอบครัวที่ขาดความสมบูรณ์ซึ่งเป็นผลมาจากการตาย การหย่าร้าง พ่อแม่แยกกันอยู่และสภาวะอื่นๆ ที่ทำให้สูญเสียพ่อแม่ จะทำให้เด็กขาดความรักและความอบอุ่นที่ควรจะได้รับ เป็นคนมีปมด้อยในตนเอง เมื่อโตขึ้นอาจประสบปัญหาการปรับตัว และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

ออสูเบล (เปรมสุรีย์ เชื้อมทอง, 2526 : 2 ; อ้างอิงจาก Ausubel, n.d.) ได้ศึกษาประวัติของเด็กที่ทำความผิดและเป็นอาชญากร พบว่าส่วนมากมาจากครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ พ่อแม่แยกกัน พ่อหรือแม่ตายหรือทะเลาะเบาะแว้งไม่ลงรอยกันทำให้เด็กไม่ได้รับความรัก ความอบอุ่นเพียงพอก่อให้เกิดความน้อยเนื้อต่ำใจ ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวได้ยาก จึงได้มีโอกาสกระทำความผิดได้ หรือมีบุคลิกภาพแปรปรวนไปจนถึงเป็นโรคประสาทได้

ณรงค์ศักดิ์ ทะละภัก (2529 : 46-48) ได้กล่าวถึง อิทธิพลของครอบครัวต่อการพัฒนาบุคลิกภาพว่าครอบครัวที่ไม่ลงรอยกันในชีวิตสมรส และบ้านแตกผู้รับเคราะห์แทนก็คือลูกนั่นเอง ซึ่งผลจากการที่พ่อแม่กระทบกระทั่งกันทุกวันๆ เล็กเล็กละน้อย จะทำรบกวนจิตใจเด็กมากกว่าการทะเลาะครั้งใหญ่ๆ ปีละ 1-2 ครั้ง ส่วนผลจากการหย่าร้างของพ่อแม่พบว่าเด็กมีอาการซึมหงอยเหงา ว้าวุ่นคิดมาก และมีปัญหาในการปรับตัว

ธีรวัฒน์ นิจนตร (2526 : 197) ได้ศึกษาพบว่า เด็กจากครอบครัวแตกแยกมีมโนภาพแห่งตนต่ำกว่า ซึมเศร้ามากกว่า วิตกกังวลมากกว่า และมีสุขภาพจิตรวมเสื่อมกว่าเด็กวัยรุ่นจากครอบครัวปกติ

จรรยา สุวรรณทัต (2523 : 30-35) กล่าวว่า iva ผลอันเกิดจากการหย่าร้างในครอบครัวจะกระทบกระเทือนต่อทัศนคติและการมองดูโลก และชีวิตของวัยรุ่นเป็นอย่างมากในระยะแรกๆ ผลอันนี้คล้ายกับไม่มีความสำคัญแต่อย่างใด แต่ต่อมาภายหลังอาจเป็นผลเสียต่อบุคลิกภาพของวัยรุ่น และวัยรุ่นมักมีปัญหามากกว่าวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่บิดามารดาอยู่ด้วยกันโดยปกติสุข

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาสรุปได้ว่า สภาพครอบครัวส่งผลต่อวัยรุ่นอย่างมาก โดยเฉพาะครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ย่อมมีผลกระทบทางด้านจิตใจ อารมณ์และพฤติกรรม ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระยะยาวต่อการพัฒนาบุคลิกภาพและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก และยังมีแนวโน้มต่อการเสี่ยงที่จะมีปัญหาดังกล่าวมากกว่าวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวพ่อแม่อยู่ด้วยกันอย่างปกติสุข

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในครอบครัว

4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในครอบครัว

แคนโต (จริยกุล ตรีสวรรณ. 2542 : 34 ; อ้างอิงจาก Kando. 1971 : *Social Interaction*) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่ดี เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกันของบุคคลในครอบครัว เด็กก็จะเกิดการเรียนรู้ที่จะสวมบทบาทของบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด เริ่มด้วยการสวมบทบาทของบิดามารดา โดยเด็กจะยอมรับเอาเอกลักษณ์ของบิดามารดาและยึดถือเป็นโลกของตัวเอง ขณะเดียวกันก็จะเรียนรู้บทบาทของตัวเองด้วยการสวมบทบาทที่บิดามารดากำหนดให้ สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่ดีจึงมีส่วนทำให้เด็กรู้จักประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับการเป็นสมาชิกที่ดีในสังคม

โบววิน (จริยกุล ตรีสวรรณ. 2542:34 ; อ้างอิงจาก Baldwin. 1968: *Child Development*) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมในครอบครัวดีหรือไม่ เกิดจากการที่บิดามารดารวบรวมเอาประสบการณ์ความรู้ที่ถูกต้องมาใช้ควบคุมพฤติกรรมของเด็ก ให้เกิดความเชื่อที่เกิดความรู้และความรู้สึกในสิ่งที่เป็นความจริง ซึ่งเป็นการวางพื้นฐานโครงสร้างของพฤติกรรมและพื้นฐานจากความรักที่แท้จริงของบิดามารดา เพื่อช่วยให้เด็กแสดงพฤติกรรมได้เหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์ โดยอาศัยภาษาเป็นสื่อในการติดต่อสัมพันธ์กัน สภาพแวดล้อมในครอบครัวจึงมีส่วนทำให้ความสัมพันธ์ในระหว่างสมาชิกของครอบครัวจะเป็นไปอย่างถาวร และทำให้เด็กมีเอกลักษณ์ที่มั่นคงฝังแน่นในตัวเด็ก

ครอบครัวมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาบุคลิกภาพ นักจิตวิทยาพัฒนาการต่างๆ เห็นว่า ห้าขวบแรกของชีวิตเป็นช่วงสำคัญที่สุดในการพัฒนาบุคลิกภาพ เพราะเด็กในวัยนี้ หากได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้องด้วยความรักและความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ก็สามารถจะช่วยกล่อมเกล้าให้เด็กมีความเจริญเติบโตสมบูรณ์ทั้งกายและใจ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีบุคลิกภาพที่มั่นคง ไม่อ่อนไหวง่าย มีความหนักแน่นและเห็นคุณค่าของตน ค้นพบคุณลักษณะเฉพาะตัว (Ego Identity) ของตนเองและมีแรงจูงใจที่จะเลียนแบบคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากต้นแบบที่ดี เด็กจะต้องการมีคุณสมบัติต่างๆเหมือนผู้ใหญ่ เช่น มีอำนาจ ความมีพลังกำลัง ความสามารถ และได้รับการยกย่องจากผู้อื่น หากครอบครัวมีความมั่นคงเป็นครอบครัวที่มีความสมบูรณ์ก็พร้อมจะเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ ครอบครัวจะส่งสอนอบรมให้เด็กมีบุคลิกภาพแบบต่างๆ จากการเรียนรู้สภาพแวดล้อมและสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกครอบครัว (ยุวดี เทียรณประสิทธิ์. 2536 : 78)

โคลน์แมนและแฮมเมน (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 : 176 ; อ้างอิงจาก Coleman and Hammen. 1974 : *Contemporary Psychology and Effective Behavior*) กล่าวว่า องค์ประกอบของ

สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการของเด็กซึ่งได้แก่ ความรักความอบอุ่น การยอมรับ และการยกย่องเด็ก สภาพแวดล้อมในครอบครัวซึ่งประกอบด้วยความรัก ความอบอุ่น และการยอมรับบุตรธิดาด้วยความเหมาะสม สมเหตุสมผล และสอดคล้องกับสถานการณ์ มีความสำคัญต่อพัฒนาการและความสมบูรณ์แห่งบุคลิกภาพของสมาชิกในครอบครัวนั้นๆ และ พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2530 : 1) ที่กล่าวว่า ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมแห่งแรกที่มีมนุษย์สร้างขึ้นจากความสัมพันธ์ที่มีต่อกันเพื่อเป็นตัวแทนของสถาบัน สังคมภายนอกจะปลูกฝังความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติ

นิยม บุญมี (2530 : 32-33) กล่าวว่า ครอบครัวแต่ละครอบครัวย่อมมีบรรยากาศ มีความผูกพัน ความใกล้ชิดสนิทสนม รวมทั้งวิธีการปกครอง อบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันไป โดยอาจจำแนกออกได้เป็น 3 ลักษณะคือ

1. บรรยากาศแบบอัตตาริปไตย (Authoritarian) บิดามารดาจะให้การเลี้ยงดูลูกแบบออกคำสั่งให้ลูกปฏิบัติตาม ซึ่งทำให้บุตรจะขาดความใกล้ชิด ขาดความอบอุ่น ความมั่นคง ความปลอดภัยทางอารมณ์และจิตใจ ขาดความคิดริเริ่ม ความเชื่อมั่นในตนเองได้

2. บรรยากาศตามสบาย (Laissez-Faire) บิดามารดาจะไปคนละทิศคนละทางตามความชอบของตน ไม่สนใจซึ่งกันและกัน รวมทั้งความสนใจในตัวบุตรด้วย เมื่อบุตรช่วยเหลือตัวเองได้ก็ปล่อยตามสบาย จะไม่ค่อยได้อบรมสั่งสอนมากนัก แต่เมื่อจะลงโทษก็มักจะทำรุนแรง

3. บรรยากาศแบบเสรีประชาธิปไตย (Democratic) จะพบว่าพฤติกรรมต่างๆ ที่บิดามารดาปฏิบัติต่อสมาชิกในครอบครัวจะเป็นไปด้วยความรัก ความเข้าใจ ความเห็นใจซึ่งกันและกัน โดยในการตัดสินใจใดๆ ในครอบครัวก็จะเกิดจากความเห็นชอบของสมาชิกในครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ บุตรจะมีโอกาสได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่และมีส่วนร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมต่างๆ ของครอบครัว บุตรจะมีโอกาสที่จะใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และร่วมตัดสินใจในเรื่องบางอย่างได้ ซึ่งจะทำให้บุตรเป็นที่มีใจกว้าง มีเหตุผล เคารพสิทธิและหน้าที่ของบุคคลอื่น

จรรยา สุวรรณทัต (2523 : 54-56) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีส่วนในการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวไว้ดังนี้

1. สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคมของครอบครัว กล่าวคือ ครอบครัวใดที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจไม่ขัดสนย่อมนำมาซึ่งความสงบสุขของครอบครัว เกิดความกลมเกลียวสมัครสมานกัน

2. การรู้จักบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว ตลอดจนสามารถปฏิบัติให้สอดคล้องกับบทบาทและหน้าที่ของตนเองทั้งพ่อแม่และตัวเด็กเอง

3. การรู้จักลักษณะธรรมชาติและความต้องการมูลฐานของเด็ก พ่อแม่ที่พยายามเข้าใจในลักษณะธรรมชาติของการเจริญเติบโต และมีความพร้อมที่จะช่วยเหลือเด็กเมื่อเกิดปัญหาย่อมมีส่วนช่วยสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดี

4. ความคงเส้นคงวาของพ่อแม่ในการวางระเบียบวินัย ปัจจัยนี้นับว่ามีอิทธิพลมากต่อสภาพแวดล้อมในครอบครัว โดยเฉพาะวัยรุ่นที่มีความอดทนน้อยต่อการไม่คงเส้นคงวาของพ่อแม่ ซึ่งเป็นต้นเหตุให้เกิดความคลอนแคลนในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่ลูก

อำไพ อินฟ้าแสง (2524 : 92-93) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่แบบปกป้องลูกจนเกินไป ไม่ปล่อยให้ลูกออกไปเล่นในกลุ่มเพื่อน เป็นการจำกัดการคบเพื่อนของลูก ทำให้เด็กขาดทักษะทางสังคม ขาดการเรียนรู้ ทำให้ลูกมีพฤติกรรม เก็บตัว ขี้อาย โกรธง่าย อิจฉา จับผิด หลีกเลี้ยงการพบปะผู้คน ไม่มั่นใจในตัวเอง อันแสดงถึงการขาดทักษะทางสังคม ซึ่งสังคมถือว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

สรุปสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของบุคคลในครอบครัว การรวบรวมเอาประสบการณ์ความรู้ที่ถูกต้องของบิดามารดามาใช้ควบคุมพฤติกรรมของเด็ก เพื่อเกิดความรู้และความรู้สึกในสิ่งที่เป็นความจริง เพื่อช่วยให้วัยรุ่นแสดงพฤติกรรมได้เหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในครอบครัว

4.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

ปีเตอร์สัน (Daneil. 1997 : 114 ;อ้างอิงจาก Citing Peterson. 1989) ศึกษาพบว่า ความขัดแย้งระหว่างบิดามารดากับวัยรุ่น มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งตน โดยความขัดแย้งระหว่างบิดามารดากับวัยรุ่น จะทำให้บรรยากาศในครอบครัวไม่ดี ก่อให้เกิดความเครียด ซึ่งมีผลกระทบต่ออารมณ์และการปรับตัวของวัยรุ่น

วิลเลมเสน และวอเตอร์แมน (จริยกุล ตรัสสุวรรณ. 2542 : 35 ;อ้างอิงจาก Willemssen and Waleman. 1991 : *Dissertation Abstracts Internation.*) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถานะเอกลักษณ์แห่งตนกับสภาพแวดล้อมในครอบครัว กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตจำนวนทั้งสิ้น 83 คน แยกเป็น นิสิตชาย 38 คน นิสิตหญิง 45 คน ผลการศึกษาพบว่า นิสิตหญิงมีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่านิสิตชาย ซึ่งการประสบความสำเร็จในการค้นพบเอกลักษณ์แห่งตนของนิสิตหญิงนั้น มีความเกี่ยวข้องกับการได้รับการส่งเสริมจากปัจจัยด้านครอบครัว คือครอบครัวมีสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่น่าประทับใจ มีความขัดแย้งของสมาชิกในครอบครัวน้อย

มัสส์ และคองเกอร์ (Mussen and Conger. 1969 : 250) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลที่มีต่อพัฒนาการของเด็ก พบว่า พื้นฐานพฤติกรรมของเด็ก ได้แก่ ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเกิดขึ้นเนื่องจากสภาพแวดล้อมภายในครอบครัว ถ้าทุกคนในบ้านมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันก็จะแสดงพฤติกรรมที่ดี เป็นมิตร สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นด้วย

4.2.2 งานวิจัยในประเทศ

นิพนธ์ คันทะเสวี (2528 : 40-44) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัว พบว่า ครอบครัวที่ขาดมนุษยสัมพันธ์โดยเฉพาะระหว่างพ่อกับแม่มีผลร้ายต่อจิตใจเด็ก หรือลูกๆมากที่สุด ลูกจะขาดความรักจากพ่อแม่ ถ้าพ่อแม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน เพราะมีแต่ความทุกข์ไม่มีความรัก ความอบอุ่นที่จะแบ่งปันให้แก่ลูก แต่ถ้าพ่อแม่รักกันดีมีความสุข เขาจะมีความรักอย่างเปี่ยมล้นสำหรับลูกด้วย ลูกที่เติบโตมาจากครอบครัวที่แตกแยกในความสัมพันธ์ ย่อมจะมีบุคลิกภาพและสุขภาพจิตใจที่มีปัญหาในตัวเองและกับผู้อื่น

กุลวรรณ วิทยาวงศรุจิ (2526 : 58-59) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวของวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสหศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ปีการศึกษา 2525 ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 499 คน ผลปรากฏว่า สัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัว โดยมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ .45 นั่นคือ เด็กวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดีจะมีการปรับตัวดี แต่ถ้าเด็กวัยรุ่นมีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี ก็จะไม่ปรับตัวดีไปด้วย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพบ้านที่อบอุ่นในบ้านมีสัมพันธภาพในครอบครัวที่ดีต่อกันระหว่างพ่อแม่ลูกเป็นรากฐานที่สำคัญในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับตัวให้เข้ากับสังคมโดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ

จากวิจัยดังกล่าวข้างต้น พบว่า วัยรุ่นที่มาจากสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่ดี จะมีความสามารถในการปรับตัวดี สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ เห็นคุณค่าในตนเอง ยอมรับความจริง มีมนุษยสัมพันธ์ดี ถ้าสภาพแวดล้อมในครอบครัวไม่ดี ก็จะไม่ปรับตัวดี มีปัญหาด้านบุคลิกภาพและสุขภาพจิตใจได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร จำนวน 970 คน เป็นชาย 382 คน หญิง 588คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ มาตรวัดความฉลาดทางอารมณ์ และแบบสอบถามสภาพแวดล้อมในครอบครัว ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ เพศ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน บุคคลที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ในปัจจุบัน ขนาดครอบครัว สภาพครอบครัว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพแวดล้อมในครอบครัว

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพแวดล้อมในครอบครัว เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบสอบถามสภาพแวดล้อมในครอบครัวของมูส์ (Moos' Family Environment Scale, 1986) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในครอบครัว จากเอกสารต่างๆทั้งในประเทศและต่างประเทศ
2. ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในครอบครัวทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

3. หากคุณภาพของแบบสอบถามสภาพแวดล้อมในครอบครัว

3.1 การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในครอบครัว ที่ปรับปรุงจากแบบสอบถามสภาพแวดล้อมในครอบครัวของมูส์ (Moos' Family Environment Scale, 1986) ไปให้ รศ.ดร.คมเพชร จัตรศุภกุล และ ศ.ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ ตรวจสอบเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในข้อคำถาม ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามสภาพแวดล้อมที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ซึ่งเป็นสอบถามสภาพแวดล้อมในครอบครัว จำนวน 90 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 80 คน โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับแหล่งประชากร แล้วนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2535) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ .8470

ตัวอย่างแบบสอบถามสภาพแวดล้อมในครอบครัว

คำชี้แจง โปรดระบุข้อความแต่ละข้อ แล้วระบุว่า ข้อความแต่ละข้อนั้นเป็นจริง มากน้อยเพียงใด สำหรับตัว นักเรียน

ถ้าข้อความใด	จริงที่สุด	ให้ระบายทับตัวเลข	5
	ส่วนใหญ่จริง	ให้ระบายทับตัวเลข	4
	จริงพอประมาณ	ให้ระบายทับตัวเลข	3
	จริงเพียงเล็กน้อย	ให้ระบายทับตัวเลข	2
	ไม่จริงเลย	ให้ระบายทับตัวเลข	1

ตัวอย่าง

ทุกคนในครอบครัว ช่วยกันทำงาน

5 4 3 2 1

ถ้าข้อความดังกล่าวข้างต้น เป็นจริงที่สุด สำหรับตัวนักเรียนให้นักเรียนระบายทับตัวเลข 5 เมื่ออ่านคำแนะนำเข้าใจแล้ว ให้เริ่มทำทันที โดยใช้เวลาประมาณ 30-45 นาที

โปรดตอบในกระดาษคำตอบ

เกณฑ์ให้คะแนน กำหนดค่าการให้คะแนนดังนี้

ข้อความ	จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงพอประมาณ	จริงเพียงเล็กน้อย	ไม่จริงเลย
ข้อความทางบวก	5	4	3	2	1
ข้อความทางลบ	1	2	3	4	5

เกณฑ์การแปลความหมายสภาพแวดล้อมในครอบครัว (วิเชียร เกตุสิงห์. 2538 : 9)

คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 2.33	สภาพแวดล้อมในครอบครัวอยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	2.34 – 3.67	สภาพแวดล้อมในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	3.68 – 5.00	สภาพแวดล้อมในครอบครัวอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยนำมาจาก
มาตรฐานประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ของกรมเพชร จัตรศุภกุล และผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์.(2544)
โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 1. ผู้วิจัยศึกษานิยามศัพท์เฉพาะ เอกสาร และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับฉลาดทาง
อารมณ์
- 2. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วน
ประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด ส่วนใหญ่จริง จริงพอประมาณ จริงเพียงเล็ก
น้อย ไม่จริงเลย

ตัวอย่างแบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์

คำชี้แจง แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ มีวัตถุประสงค์จะสอบถามความคิด ความรู้สึก และ
การแสดงของนักเรียนโปรดระบุข้อความแต่ละข้อ แล้วระบุว่า ข้อความแต่ละข้อนั้นเป็นจริง มากน้อย
เพียงใดสำหรับตัวนักเรียน

ถ้าข้อความใด	จริงที่สุด	ให้ระบายทับตัวเลข	5
	ส่วนใหญ่จริง	ให้ระบายทับตัวเลข	4
	จริงพอประมาณ	ให้ระบายทับตัวเลข	3
	จริงเพียงเล็กน้อย	ให้ระบายทับตัวเลข	2
	ไม่จริงเลย	ให้ระบายทับตัวเลข	1

ตัวอย่าง

ฉันชอบอยู่คนเดียว				
5	4	3	2	1

ถ้าข้อความดังกล่าวข้างต้น เป็นจริงที่สุด สำหรับตัวนักเรียนให้นักเรียนระบายทับตัวเลข 5
เมื่ออ่านคำแนะนำเข้าใจแล้ว ให้เริ่มทำทันที โดยใช้เวลาประมาณ 30-45 นาที
โปรดตอบในกระดาษคำตอบ

เกณฑ์ให้คะแนน กำหนดค่าการให้คะแนนดังนี้

ข้อความ	จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงพอประมาณ	จริงเพียงเล็กน้อย	ไม่จริงเลย
ข้อความทางบวก	5	4	3	2	1
ข้อความทางลบ	1	2	3	4	5

เกณฑ์การแปลความหมายความฉลาดทางอารมณ์ (วิเชียร เกตุสิงห์. 2538 : 9)

คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 2.33	ความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	2.34 – 3.67	ความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	3.68 – 5.00	ความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับมาก

วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร โดยดำเนินงานเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว แบบสอบถามสภาพแวดล้อมในครอบครัว และแบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ ไปแจกให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัยและเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ในระหว่างวันที่ 5 พฤศจิกายน 2544 ถึงวันที่ 21 ธันวาคม 2544 โดยแจกแบบสอบถามกับแหล่งข้อมูลจำนวน 1237 ฉบับ ได้คืนมา 970 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 78.42
3. ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืน และนำมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าร้อยละในแบบสอบถามตอนที่ 1 โดยหาความถี่และค่าร้อยละของแหล่งข้อมูล ได้แก่ เพศ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ บุคคลที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วยในปัจจุบัน ขนาดครอบครัว และสภาพครอบครัว
2. หาค่าเฉลี่ย(Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard Deviation) ของแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3
3. ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ในการหาค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของนักเรียน และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ t-test
4. ค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์การปฏิบัติงาน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Stepwise Regression Analysis) และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ F-test

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่
 - 1.1 ค่าร้อยละ
 - 1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)
 - 1.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ
 - 2.1 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม โดยการทดสอบค่า t โดยใช้สูตร t -test (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2535 :139)
 - 2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficients) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2535 : 133)
3. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบสมมติฐาน
 - 3.1 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรด้านต่าง ๆ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)
 - 3.2 วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise (Stepwise Regression Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาค้นคว้า

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และการแปลผล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมาย ดังนี้

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน	จำนวนประชากร
F	แทน	สถิติที่ใช้ในการพิจารณาใน F - Distribution
df	แทน	Degree of Freedom
SS	แทน	Sum of Squares
MS	แทน	Mean Squares
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
b	แทน	สัมประสิทธิ์การถดถอย หรือค่าของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
Beta	แทน	สัมประสิทธิ์การถดถอย หรือค่าของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์
w	แทน	สมการพยากรณ์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนโดยใช้คะแนนมาตรฐาน
z	แทน	สมการพยากรณ์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนโดยใช้คะแนนมาตรฐาน
Y	แทน	ความฉลาดทางอารมณ์
Y_1	แทน	องค์ประกอบด้านบุคคล
Y_2	แทน	องค์ประกอบด้านระหว่างบุคคล
Y_3	แทน	องค์ประกอบด้านการปรับตัว
Y_4	แทน	องค์ประกอบด้านการจัดการความเครียด

Y_5	แทน	องค์ประกอบด้านอารมณ์ทั่วไป
X_1	แทน	เพศ
X_2	แทน	ระดับชั้น
X_3	แทน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
X_4	แทน	การเข้าร่วมกิจกรรม
X_5	แทน	นักเรียนอาศัยอยู่กับ
X_6	แทน	ขนาดครอบครัว
X_7	แทน	สภาพครอบครัว
X_8	แทน	สภาพแวดล้อมในครอบครัว

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปคิดค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรด้านต่างๆ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)
3. การค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Stepwise

การเสนอผลการศึกษาค้นคว้า

- ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอผลการศึกษาค้นคว้าตามลำดับ ดังนี้
- ตอนที่ 1 จำนวนและร้อยละ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย จำแนกตามเพศ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรม บุคคลที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วยในปัจจุบัน ขนาดครอบครัว
 - ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพแวดล้อมในครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
 - ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
 - ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
 - ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Stepwise

ผลการศึกษาค้นคว้า

ตอนที่ 1 จำนวนและร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย์ จำแนกตามเพศ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรม บุคคลที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ในปัจจุบัน ขนาดครอบครัว ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละปัจจัยด้านส่วนตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย์ กรุงเทพมหานคร

ปัจจัยด้านส่วนตัว	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	382	39.4
หญิง	588	60.6
รวม	970	100
ระดับชั้น		
มัธยมศึกษาปีที่ 4	403	41.5
มัธยมศึกษาปีที่ 5	319	32.9
มัธยมศึกษาปีที่ 6	248	25.6
รวม	970	100
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		
ต่ำกว่า 2.00	323	33.3
2.00 – 2.99	460	47.4
3.00 – 4.00	120	12.4
ไม่ระบุ	67	6.9
รวม	970	100
การเข้าร่วมกิจกรรม		
หัวหน้าชั้น	33	3.4
หัวหน้าชมรม	18	1.9
สมาชิกชมรม	725	74.7
อื่นๆ	95	9.8
ไม่ตอบ	99	10.2
รวม	970	100

จากตาราง 1 เมื่อจำแนกปัจจัยด้านส่วนตัวตามเพศ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า

1. นักเรียนโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ที่ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้นจำนวน 970 คน ส่วนมากเป็นนักเรียนหญิงจำนวน 588 คน คิดเป็นร้อยละ 60.6 เป็นนักเรียนชายจำนวน 382 คน คิดเป็นร้อยละ 39.4

2. นักเรียนโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 พบว่าเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 403 คน คิดเป็นร้อยละ 41.5 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 319 คน คิดเป็นร้อยละ 32.9 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 248 คน คิดเป็นร้อยละ 25.6

3. นักเรียนโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ที่ตอบแบบสอบถาม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับต่ำกว่า 2.00 จำนวน 323 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 ระดับ 2.00-2.99 เป็นจำนวน 460 คน คิดเป็นร้อยละ 47.4 ระดับ 3.00-4.00 เป็นจำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 12.4 และนักเรียนที่ไม่ได้แจ้งระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีจำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 6.9

4. นักเรียนโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ที่ตอบแบบสอบถาม มีการเข้าร่วมกิจกรรม เป็นหัวหน้าชั้น 33 คน คิดเป็นร้อยละ 3.4 เป็นหัวหน้าชมรม 18 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9 เป็นสมาชิกชมรม 725 คน คิดเป็นร้อยละ 74.7 นักเรียนระบุอื่นๆ จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 9.8 และไม่ตอบจำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 10.2

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละปัจจัยด้านครอบครัวของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4-6 โรงเรียน
พระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

ปัจจัยด้านครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
บุคคลที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ ด้วยในปัจจุบัน		
บิดา/มารดา	672	69.3
บิดา	43	4.4
มารดา	138	14.2
พี่น้อง	21	2.2
ญาติ	89	9.2
ไม่ตอบ	7	0.7
รวม	970	100
สภาพครอบครัว (บิดา มารดา)		
อยู่ด้วยกัน	735	75.8
แยกกันอยู่/หย่า	168	17.3
บิดาและ/มารดาเสียชีวิต	67	6.9
รวม	970	100
ขนาดครอบครัว (พี่น้อง)		
1 คน	197	20.3
2-3 คน	651	67.1
ตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป	122	12.6
รวม	970	100

จากตาราง 2 เมื่อจำแนกปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ บุคคลที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วยใน
ปัจจุบัน สภาพครอบครัว และขนาดครอบครัว พบว่า

1. นักเรียนโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ที่ตอบแบบสอบถาม
พักอาศัยอยู่กับบิดา/มารดา เป็นจำนวน 672 คน คิดเป็นร้อยละ 69.3 พักอยู่กับบิดา 43 คน คิดเป็น
ร้อยละ 4.4 พักอยู่กับมารดา 138 คน คิดเป็นร้อยละ 14.2 พักอยู่กับพี่น้อง 21 คน คิดเป็นร้อยละ 2.2
พักอยู่กับญาติ 89 คน คิดเป็นร้อยละ 9.2 นอกจากที่ได้ระบุ 7 คน คิดเป็นร้อยละ 0.7

2. จำนวนนักเรียนโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ที่ตอบแบบสอบถามตามสภาพครอบครัว โดยบิดามารดาอยู่ด้วยกันเป็นจำนวน 735 คน คิดเป็นร้อยละ 75.8 บิดามารดาแยกกันอยู่/หย่าเป็นจำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3 บิดาและ/มารดาเสียชีวิตเป็นจำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 6.9

3. จำนวนนักเรียนโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ที่ตอบแบบสอบถามมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เป็นพี่น้อง โดยเป็นลูกคนเดียว มีจำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 20.3 มีพี่น้อง 2-3 คนเป็นจำนวน 651 คน คิดเป็นร้อยละ 67.1 มีพี่น้องตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป เป็นจำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 12.6

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพแวดล้อมใน
ครอบครัว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ดังแสดงผลวิเคราะห์ใน
ตาราง 3|

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพแวดล้อมในครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย

สภาพแวดล้อมในครอบครัว	$\bar{X}$	S.D	การแปลความหมาย
สภาพแวดล้อมในครอบครัวโดยรวม	3.12	0.29	ปานกลาง

จากตาราง 3 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย มีสภาพ
แวดล้อมในครอบครัวโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 และค่าเบี่ยงเบน
มาตรฐานเท่ากับ 0.29

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความฉลาดทางอารมณ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ดังแสดงผลวิเคราะห์ในตาราง 4 - 5

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย

ความฉลาดทางอารมณ์	$\bar{X}$	S.D	การแปลความหมาย
องค์ประกอบด้านส่วนบุคคล	2.68	0.38	ปานกลาง
องค์ประกอบด้านระหว่างบุคคล	2.76	0.25	ปานกลาง
องค์ประกอบด้านการปรับตัว	2.88	0.31	ปานกลาง
องค์ประกอบด้านการจัดการความเครียด	2.96	0.47	ปานกลาง
องค์ประกอบด้านอารมณ์ทั่วไป	2.44	0.43	น้อย
ความฉลาดทางอารมณ์โดยรวม	2.66	0.31	ปานกลาง

จากตาราง 4 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย มีความฉลาดทางอารมณ์โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.66โดยมีความฉลาดทางอารมณ์ด้านส่วนบุคคล ด้านระหว่างบุคคล ด้านการปรับตัว และด้านการจัดการความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง 4 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.68-2.96 ส่วนองค์ประกอบด้านอารมณ์ทั่วไปอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.44

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย โดยจำแนกตามองค์ประกอบ

ความฉลาดทางอารมณ์	$\bar{X}$	S.D	การแปลความหมาย
<u>องค์ประกอบด้านส่วนบุคคล</u>	2.68	0.38	ปานกลาง
ความสามารถในการตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง รู้จักและเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง	3.03	0.34	มาก
ความสามารถในการแสดงอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดและความเชื่อของตนเอง	2.79	0.56	ปานกลาง
ความสามารถเคารพในศักดิ์ศรีของตนเอง สามารถตระหนักรู้ถึงคุณค่าและยอมรับในศักดิ์ศรีของตนเอง	2.48	0.61	น้อย
ความสามารถในการรู้จักและเข้าใจศักยภาพที่แท้จริงของตนเอง มีความรู้สึกอิสระ มีอารมณ์ความรู้สึกที่แสดงถึงความเป็นตัวของตัวเอง มีอิสระทางความคิดในการตัดสินใจได้ด้วยตนเอง และไม่มี	2.16	0.60	น้อย
ความยุ่งยากใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง	2.94	0.56	ปานกลาง
<u>องค์ประกอบด้านระหว่างบุคคล</u>	2.76	0.25	ปานกลาง
ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถรับรู้-เข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของคนอื่น	3.11	0.29	มาก
ความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น สามารถสร้างและรักษาสัมพันธภาพกับผู้อื่น	2.27	0.56	น้อย
ความสามารถด้านความรับผิดชอบทางสังคม สามารถให้การยอมรับและนับถือผู้อื่น ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือผู้อื่น	2.89	0.29	ปานกลาง
<u>องค์ประกอบด้านการปรับตัว</u>	2.88	0.31	ปานกลาง
ความสามารถในการแก้ปัญหา สามารถคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบ มีสติก่อนที่จะลงมือแก้ปัญหา	2.94	0.35	ปานกลาง
ความสามารถที่จะตรวจสอบตามความเป็นจริง สามารถตรวจสอบความคิดความรู้สึกตลอดทั้งเหตุการณ์ต่างๆตามสภาพความเป็นจริง	2.80	0.41	ปานกลาง
มีความยืดหยุ่น สามารถปรับความรู้สึก ความคิดและพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อม	2.90	0.45	ปานกลาง
<u>องค์ประกอบด้านการจัดการความเครียด</u>	2.96	0.47	ปานกลาง
ความสามารถที่จะยืดหยุ่นในการจัดการความเครียด สามารถเผชิญปัญหายืดหยุ่นที่จะต่อสู้ในการจัดการปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่ก่อให้เกิดความเครียดอย่างมีสติ	3.04	0.43	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

ความฉลาดทางอารมณ์	$\bar{X}$	S.D	การแปลความหมาย
ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ ความรู้สึกที่บังเกิดขึ้นภายในจิตใจหรือเกิดขึ้นจากสิ่งยั่วเย้าต่าง ๆ ตลอดทั้งความต้องการของตนเอง	2.88	0.66	ปานกลาง
องค์ประกอบด้านอารมณ์ทั่วไป	2.44	0.43	น้อย
การมีความสุข ความพึงพอใจในชีวิต	2.25	0.61	น้อย
การมองโลกในแง่ดี	2.63	0.38	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 5 พบว่า

1. องค์ประกอบด้านส่วนบุคคล ประกอบด้วยความสามารถในการตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง รู้จักและเข้าใจอารมณ์ และความรู้สึกของตนเอง อยู่ในระดับมาก ด้านความสามารถในการแสดงอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดและความเชื่อของตนเอง และด้านความรู้สึกอิสระ มีอารมณ์ความรู้สึกที่แสดงถึงความเป็นตัวของตัวเอง มีอิสระทางความคิดในการตัดสินใจได้ด้วยตนเอง และไม่มีคามยุ่งยากใจในการตัดสินใจด้วยตนเองอยู่ในระดับปานกลาง และด้านความสามารถเคารพในศักดิ์ศรีของตนเอง สามารถตระหนักรู้ถึงคุณค่าและยอมรับในศักดิ์ศรีของตนเอง และด้านความสามารถในการรู้จักและเข้าใจศักยภาพที่แท้จริงของตนเอง อยู่ในระดับน้อย

2. องค์ประกอบด้านระหว่างบุคคล ประกอบด้วยความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถรับรู้เข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านความสามารถด้านความรับผิดชอบทางสังคม สามารถให้การยอมรับและนับถือผู้อื่น ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือผู้อื่น อยู่ในระดับปานกลาง และด้านความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น สามารถสร้างและรักษาสัมพันธภาพกับผู้อื่น อยู่ในระดับน้อย

3. องค์ประกอบด้านการปรับตัว ประกอบด้วยความสามารถในการแก้ปัญหา สามารถคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบ มีสติก่อนที่จะลงมือแก้ปัญหา ด้านความสามารถที่จะตรวจสอบตามความเป็นจริง สามารถตรวจสอบความคิดความรู้สึกตลอดทั้งเหตุการณ์ต่างๆตามสภาพความเป็นจริง และด้านมีความยืดหยุ่น สามารถปรับความรู้สึก ความคิดและพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง

4. องค์ประกอบด้านการจัดการความเครียด ประกอบด้วยความสามารถที่จะยืดหยัดในการจัดการความเครียด สามารถเผชิญปัญหา ยืดหยัดที่จะต่อสู้ในการจัดการปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่ก่อให้เกิดความเครียดอย่างมีสติ อยู่ในระดับมาก และด้านความสามารถในการควบคุมอารมณ์ ความรู้สึกที่บังเกิดขึ้นภายในจิตใจหรือเกิดขึ้นจากสิ่งยั่วเย้าต่างๆ ตลอดทั้งความต้องการของตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง

5. องค์ประกอบด้านอารมณ์ทั่วไป ประกอบด้วยการมองโลกในแง่ดี มีความมั่นใจในสิ่งที่ทำ มีความรู้สึกที่ดีต่อทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความพยายามมุ่งมั่นต่อสู้เพื่อความการมีความสุข ความพึงพอใจในชีวิต อยู่ในระดับปานกลาง และด้านความสำเร็จในชีวิต มีเหตุผล มีสติ อยู่ในระดับน้อย

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย

ตาราง 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามแต่ละตัว ดังแสดงตาราง 6

ตัวแปร	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	(Ea)
เพศ	.111**	.186**	.158**	-.068*	.185**	.152**
ระดับชั้น	-.057	-.034	-.038	.044	-.088	-.069*
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	-.099**	-.123**	-.144*	-.069	-.247**	-.176**
การเข้าร่วมกิจกรรม	-.077*	-.066*	-.022	-.041	-.045	-.079*
บุคคลที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วยในปัจจุบัน	.008	.028	.054	.059	.047	.041
ขนาดครอบครัว	-.009	.023	-.007	-.026	.041	.009
สภาพครอบครัว	-.035	-.005	.043	.091**	.046	.026**
สภาพแวดล้อมในครอบครัว	-.091	-.089	.062	.044	-.166**	-.099**

* P < .05

** P < .01

จากตาราง 6 พบว่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในตัวแปรอิสระซึ่งได้แก่ ตัวแปรด้านส่วนตัว และตัวแปรด้านครอบครัว กับตัวแปรตามซึ่งได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กัน 6 ตัวแปร ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ได้แก่ เพศ สภาพครอบครัว และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.01 ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสภาพแวดล้อมในครอบครัว และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ได้แก่ ระดับชั้น และการเข้าร่วมกิจกรรม ส่วนตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย โดยใช้วิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Stepwise ดังแสดงในตาราง 7-8

ตาราง 7 การวิเคราะห์ความแปรปรวนในการพยากรณ์ตัวแปรอิสระ กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย

ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig F
Regression	4	5.021	1.255	13.679	.000
Residual	898	82.405	0.092		
Total	902	87.426			

*P < .01

จากตาราง 7 พบว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวสามารถใช้เป็นตัวพยากรณ์ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7/10

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามด้วยวิธีเพิ่มตัวแปรเป็นขั้นๆ ต่อความฉลาดทางอารมณ์เป็นเกณฑ์

ตัวแปรอิสระที่อยู่ในสมการ	สัมประสิทธิ์การถดถอย		t	Sig t
	b	Beta		
เพศ (X_1)	.072331	.112824	3.371	.0008
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (X_3)	-.076752	-.147244	-4.390	.0000
การเข้าร่วมกิจกรรม (X_4)	-.019831	-.064435	-1.980	.0480
สภาพแวดล้อมในครอบครัว (X_8)	-.104547	-.097425	-3.002	.0028
Constant = 3.104084 R = .239 R ² = .057 R ² ที่เพิ่ม = .004				

จากตาราง 8 พบว่า ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรม และสภาพแวดล้อมในครอบครัว โดยมีค่าน้ำหนักความสัมพันธ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐานระหว่าง $-0.147244 - 0.112824$ ซึ่งปัจจัยทั้ง 4 นี้ สามารถรวมกันอธิบายความแปรปรวนความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ได้ร้อยละ 5.7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นอกจากนี้ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ซึ่งได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพศ สภาพแวดล้อมในครอบครัว และการเข้าร่วมกิจกรรม โดยตัวแปรเหล่านี้สามารถรวมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 5.7 และได้้นำค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์มาเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4-6 โดยใช้คะแนนดิบ

$$w = 3.104084 - 0.076752 (\text{ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน}) + 0.072331 (\text{เพศ}) - 0.104547 (\text{สภาพแวดล้อมในครอบครัว}) - 0.019831 (\text{การเข้าร่วมกิจกรรม})$$

สมการความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4-6 โดยใช้คะแนนมาตรฐาน

$$Z = -0.147244 (\text{ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน}) + 0.112824 (\text{เพศ}) - 0.097425 (\text{สภาพแวดล้อมในครอบครัว}) - 0.064435 (\text{การเข้าร่วมกิจกรรม})$$

ตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามโดยเรียงตามลำดับ

ตัวแปร	b	Beta	เปอร์เซ็นต์ส่งผล	t	Sig	ลำดับ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	-.076752	-.147244	34.8979	4.390	.0000	1
เพศ	.072331	.112824	26.7401	3.371	.0008	2
สภาพแวดล้อมในครอบครัว						
ครัว	-.104547	-.09425	23.0875	3.002	.0028	3
การเข้าร่วมกิจกรรม	-.019831	-.064435	15.2715	1.980	.0480	4
รวม		.421928	100			

จากตาราง 9 พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์มากที่สุดคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รองลงมาคือ เพศ สภาพแวดล้อมในครอบครัว และการเข้าร่วมกิจกรรม โดยส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์คิดเป็นร้อยละ 34.8979, 26.7401, 23.0875 และ 15.2715 ตามลำดับ

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ปัจจัยด้านส่วนตัวและปัจจัยด้านครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
2. มีปัจจัยอย่างน้อย 1 ปัจจัย ที่สามารถพยากรณ์ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

แหล่งประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร จำนวน 970 คน เป็นชาย 382 คน เป็นหญิง 588 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน ได้แก่ เพศ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรม บุคคลที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วยในปัจจุบัน ขนาดครอบครัว

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสภาพแวดล้อมในครอบครัว เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้ปรับปรุงมาจากแบบสอบถามสภาพแวดล้อมในครอบครัวของมูส์ (Moos' Family Environment Scale, 1986) ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 90 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8470

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยนำมาจากมาตรประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ของคมเพชร ฉัตรศุภกุล และผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2544) เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 125 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าจำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนตัว
2. หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของแบบสอบถามสภาพแวดล้อมในครอบครัว และแบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านส่วนตัว และด้านปัจจัยด้านครอบครัว กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)
4. การค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Stepwise

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ปัจจัยด้านส่วนตัวและปัจจัยด้านครอบครัว จำแนกตามเพศ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรม บุคคลที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วยในปัจจุบัน ขนาดครอบครัว สภาพครอบครัว และสภาพแวดล้อมในครอบครัว พบว่า
 - 1.1 นักเรียนโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ที่ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้นจำนวน 970 คน ส่วนมากเป็นเพศหญิง 588 คน คิดเป็นร้อยละ 60.6 เป็นชาย 382 คน คิดเป็นร้อยละ 39.4
 - 1.2 นักเรียนโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 พบว่าเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 403 คน คิดเป็นร้อยละ 41.5 เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 319 คน คิดเป็นร้อยละ 32.9 เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 248 คน คิดเป็นร้อยละ 25.6
 - 1.3 นักเรียนโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ส่วนมากมีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2.0-2.99 คิดเป็นร้อยละ 47.4
 - 1.4 นักเรียนโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 มีการเข้าร่วมกิจกรรมส่วนมากเป็นสมาชิกชมรม จำนวน 725 คน คิดเป็นร้อยละ 74.7
 - 1.5 นักเรียนโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ส่วนมากพักอาศัยอยู่กับบิดาและมารดา เป็นจำนวน 672 คน คิดเป็นร้อยละ 69.3
 - 1.6 นักเรียนโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ส่วนมากมีพี่น้อง 2-3 คน เป็นจำนวน 651 คน คิดเป็นร้อยละ 67.1

1.7 นักเรียนโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ส่วนมากบิดา มารดาอยู่ด้วยกัน เป็นจำนวน 735 คน คิดเป็นร้อยละ 75.8

✕ ส่วนผลการวิเคราะห์ข้อมูลความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเท่ากับ 2.66 และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ในแต่ละด้าน พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย มีองค์ประกอบด้านส่วนบุคคล องค์ประกอบด้านระหว่างบุคคล องค์ประกอบด้านการปรับตัว องค์ประกอบด้านการจัดการความเครียด อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.68-2.96 นอกจากองค์ประกอบด้านอารมณ์ทั่วไปอยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 2.44 ✕

2. ปัจจัยด้านส่วนตัวและปัจจัยด้านครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย พบว่ามีความสัมพันธ์กัน 6 ตัวแปร ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 คือ เพศ (X_1) สภาพครอบครัว (X_7) และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.01 ดังนี้ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (X_3) และสภาพแวดล้อมในครอบครัว (X_8) และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 คือ ระดับชั้น (X_2) และการเข้าร่วมกิจกรรม (X_4) ส่วนตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย โดยตัวพยากรณ์ที่ส่งผลกับความฉลาดทางอารมณ์ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพศ สภาพแวดล้อมในครอบครัว และการเข้าร่วมกิจกรรม โดยมีค่าน้ำหนักความสัมพันธ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐานระหว่าง $-0.147244 - 0.112824$ ซึ่งปัจจัยทั้ง 4 นี้ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ได้ร้อยละ 5.7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. สมการที่สามารถพยากรณ์ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนำค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์มาเขียนเป็นสมการณได้ดังนี้

4.1 สมการพยากรณ์ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4-6 โดยใช้คะแนนดิบ

$$w = 3.104084 - 0.076752 (\text{ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน}) + 0.072331 (\text{เพศ}) - 0.104547 (\text{สภาพแวดล้อมในครอบครัว}) - 0.019831 (\text{การเข้าร่วมกิจกรรม})$$

4.2 สมการความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4-6 โดยใช้คะแนนมาตรฐาน

$$Z = -0.147244 (\text{ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน}) + 0.112824 (\text{เพศ}) - 0.097425 (\text{สภาพแวดล้อมในครอบครัว}) - 0.064435 (\text{การเข้าร่วมกิจกรรม})$$

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่สรุปข้างต้น พบว่า

1. ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย พบว่า องค์ประกอบด้านส่วนบุคคล องค์ประกอบด้านระหว่างบุคคล องค์ประกอบด้านการปรับตัว และองค์ประกอบด้านการจัดการความเครียด อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนองค์ประกอบด้านอารมณ์ทั่วไป อยู่ในระดับน้อย

2. ปัจจัยด้านส่วนตัวและปัจจัยด้านครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ปัจจัยด้านส่วนตัวและปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ เพศ และสภาพครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสภาพแวดล้อมในครอบครัว และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ระดับชั้น และการเข้าร่วมกิจกรรม ส่วนบุคคลที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ในปัจจุบัน ขนาดครอบครัว และสภาพครอบครัว มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.1.1 เพศส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ อยู่ในระดับน้อย โดยนักเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง รองลงมาเป็นเพศชาย ตามลำดับ ซึ่งผลจากการศึกษา เพศของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางอารมณ์ จากการศึกษพบว่า เพศส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า ในช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงที่กำลังเรียนรู้ บทบาทของตนและผู้อื่นในสังคม และต้องการเวลาในการปรับตัว เพื่อให้รู้จักและเข้าใจตนเอง มีความมั่นใจในตนเองและมีความเป็นตัวของตัวเองมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ชูทาร์โซ และคณะ (สุภาพร พิสิฐฐพัฒนา. 2543 ; อ้างอิงจาก Sutarso and Other. 1996.: *Effect of Gender And GPA on Emotional Intelligence.*) ได้ศึกษาผลของเพศและเกรดเฉลี่ยที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ จากการศึกษพบว่า เพศมีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เพศหญิงมีคะแนนด้านการช่วยเหลือผู้อื่นและการรับรู้ตนเองสูงกว่าเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศต่อองค์ประกอบด้านการจัดการกับอารมณ์ และสอดคล้องกับ คมเพชร จัตรศุภกุล และผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์.(2544 : 43) ได้ศึกษามาตรประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับวัยรุ่นไทย จากการศึกษพบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.1.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ส่วนใหญ่มีสภาพครอบครัว อยู่ในระดับน้อย โดยนักเรียนส่วนใหญ่ บิดามารดาอยู่ด้วยกัน รองลงมา บิดามารดาแยกกันอยู่/หย่า และบิดา/มารดาเสียชีวิต ตามลำดับ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า สภาพครอบครัวดี จะมีความฉลาดทางอารมณ์สูง ในขณะที่เดียวกัน สภาพครอบครัวไม่ดีจะมีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ ซึ่งอาจเป็นเพราะ

สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่เป็นสิ่งหล่อหลอมจิตใจวัยรุ่น ถ้าบิดามารดาให้ความรัก ความอบอุ่น และความเข้าใจในตัวบุตร ก็จะเป็นรากฐานที่สำคัญในพัฒนาอารมณ์ การปรับตัวและจะสร้างพฤติกรรมที่ดีให้แก่วัยรุ่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ออซูเบล (เปรมสุริย์ เชื้อมทอง. 2526 : 2 ; อ้างอิงจาก Ausubel. n.d.) ได้ศึกษาประวัติของเด็กที่ทำความผิดและเป็นอาชญากร พบว่าส่วนมากมาจากครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ พ่อแม่แยกกัน พ่อหรือแม่ตายหรือทะเลาะเบาะแว้งไม่ลงรอยกันทำให้เด็กไม่ได้รับความรัก ความอบอุ่นเพียงพอก่อให้เกิดความน้อยเนื้อต่ำใจ ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมรอบๆตัวได้ยาก จึงได้มีโอกากระทำความผิดได้ หรือมีบุคลิกภาพแปรปรวนไปจนถึงเป็นโรคประสาทได้ ดังที่ จรรยา สุวรรณทัต (2523 : 30-35) กล่าวว่าผลอันเกิดจากการหย่าร้างในครอบครัวจะกระทบกระเทือนต่อทัศนคติและการมองดูโลก และชีวิตของวัยรุ่นเป็นอย่างมากในระยะแรกๆ ผลอันนี้ดูคล้ายกับไม่มีความสำคัญแต่อย่างใด แต่ต่อมาภายหลังอาจเป็นผลเสียต่อบุคลิกภาพของวัยรุ่นและวัยรุ่นมักมีปัญหามากกว่าวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่บิดามารดาอยู่ด้วยกันโดยปกติสุข

2.1.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ส่วนใหญ่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อยู่ในระดับน้อย โดยส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2.00 – 2.99 รองลงมา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ต่ำกว่า 2.00 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3.00 – 4.00 ตามลำดับ ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 มีความสัมพันธ์ทางลบกับความฉลาดทางอารมณ์ จากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จะมีความฉลาดทางอารมณ์สูง ในขณะที่เดียวกัน นักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ ซึ่งอาจจะเป็นเพราะ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีความเครียดในเรื่องการเรียน มีการแข่งขันทางด้านการเรียน จนทำให้ไม่มีเวลาผ่อนคลายความเครียดให้กับตนเอง ต้องแข่งขันกันตนเองตลอดเพื่อรักษาระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในขณะที่นักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ก็จะไม่ค่อยเครียดกับการเรียน ทำให้ไม่ต้องวิตกกังวล ปลดปล่อยตัวตามสบาย ซึ่งสอดคล้องกับ ทาเปีย (สุภาพร พิสิฐวุฒินา. 2543 ; อ้างอิงจาก Tapia. 1999 : Dissertation Abstracts International -A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งวัดด้วยแบบสำรวจความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence Inventory : EQI) กับคะแนนเชาว์ปัญญา พบว่า คะแนนจากการวัดความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับเกรดเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.1.4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ส่วนใหญ่มีสภาพแวดล้อมในครอบครัว อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า สภาพแวดล้อมในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางลบกับความฉลาดทางอารมณ์ จากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีสภาพแวดล้อมในครอบครัวดี จะมีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ ในขณะที่เดียวกันนักเรียนที่มีสภาพแวดล้อมในครอบครัวน้อย จะมีความฉลาดทางอารมณ์สูง ซึ่งอาจเป็นเพราะ ในปัจจุบันมีการแข่งขันกันมาก บิดามารดามีคาดหวังในตัวบุตรไว้สูง ต้องการให้บุตรทำในสิ่งที่ตนต้องการและเห็นว่าดี โดยไม่พูดคุยกับบุตรให้เข้าใจ ทำให้

บุตรต้องปฏิบัติตาม ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมและอารมณ์ของบุตรได้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับ กุลวรรณ วิทยาวงศ์รุจิ (2526 : 58-59) ได้ศึกษาหาความสัมพันธ์ของสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัว ของวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสหศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย พบว่า สัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัว และดังที่ มุลส์ และคองเกอร์ (Mussen and Corger. 1969 : 250) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลที่มีต่อพัฒนาการของเด็ก พบว่าพื้นฐานพฤติกรรม ของเด็กได้แก่ ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เกิดขึ้นเนื่องจากสภาพแวดล้อมในครอบครัว

2.1.5 ระดับชั้น มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ อยู่ในระดับมาก โดยนักเรียนส่วนใหญ่ อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 รองลงมาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามลำดับ จากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่อยู่ในระดับชั้นสูงจะมีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ ในขณะที่เดียวกันนักเรียนที่อยู่ในระดับชั้นต่ำจะมีความฉลาดทางอารมณ์สูง ซึ่งอาจเป็นเพราะ นักเรียนที่อยู่ในระดับชั้นสูงจะมีความเครียดเกี่ยวกับการเรียนมากขึ้น จะต้องสอบแข่งขันเข้ามหาวิทยาลัย ทำให้ต้องสนใจแต่เรื่องเรียนมากยิ่งขึ้น ไม่ค่อยมีเวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อผ่อนคลายความเครียด ซึ่งไม่สอดคล้องกับ คมเพชร จัตรศุภกุล และผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2544 : 62) ได้ศึกษาการสร้างมาตรฐานประเมินและปกติวิสัยของความฉลาดทางอารมณ์สำหรับวัยรุ่นไทย พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 -6 มีองค์ประกอบระหว่างบุคคลของความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนองค์ประกอบอื่นๆของความฉลาดทางอารมณ์ และความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมไม่แตกต่างกัน

2.1.6 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง โดยที่นักเรียนส่วนใหญ่เป็นสมาชิกชมรม รองลงมาเป็นหัวหน้าชั้น และหัวหน้าชมรม ตามลำดับ ซึ่งจากผลการศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของนักเรียน มีความสัมพันธ์ทางลบกับความฉลาดทางอารมณ์ จากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมมาก จะทำให้ความฉลาดทางอารมณ์น้อยลง ในขณะที่เดียวกันนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมน้อย จะมีความฉลาดทางอารมณ์มาก ซึ่งอาจจะเป็นเพราะการที่นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนมากขึ้น มีการเข้าสังคมมากขึ้น และเป็นช่วงที่นักเรียนอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย กับวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ทำให้ความสามารถในการควบคุมหรือบริหารอารมณ์ไม่คงที่ ปรับตัวไม่ได้ หรืออยู่ในช่วงหุนหันพลันแล่น ซึ่งไม่สอดคล้องกับ เคอร์ทิส (คมเพชร จัตรศุภกุล และผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2544 ;อ้างอิงจาก Curtis. 2000 :2812) ได้สำรวจเกี่ยวกับโครงการพิเศษของโปรแกรมการแนะแนวระดับมัธยมศึกษา จากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมาก จะมีความฉลาดทางอารมณ์มากขึ้น

3. ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวพยากรณ์ที่ส่งผลกับ

ความฉลาดทางอารมณ์ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพศ สภาพแวดล้อมในครอบครัว และการเข้าร่วมกิจกรรม

3.1 ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 เป็นอันดับที่หนึ่ง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า เมื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจะทำให้ นักเรียนเกิดความวิตกกังวลใจ ไม่สบายใจในอนาคตของตน การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน วัยรุ่นต้องการการยอมรับจากเพื่อน ถ้าหากรู้ว่าตนไม่สามารถทำอะไรจะทำให้เกิดความรู้สึกล้มเหลว สูญเสียความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับริงเนสส์ (Ringness. 1968 : 131) วัยรุ่นที่ประสบความสำเร็จในการเรียนมีแนวโน้มที่จะมีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเอง สามารถช่วยตนเองได้ เมื่อเผชิญกับภาวะความตึงเครียด สามารถปรับตัวได้ ส่วนคนที่มียผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จะมีความวิตกกังวล ห่อถอย และมั่งร้ายต่อผู้อื่น ดังที่ ศึกษา พาหะมาก (2532 : บทคัดย่อ) ศึกษาพัฒนาการทางสติปัญญาโดยใช้แบบทดสอบสติปัญญาแบบก้าวหน้า (The Standard Progressive Matrices) และพัฒนาการปรับตัว พบว่า นักเรียนที่มีระดับสติปัญญาสูง มีการปรับตัวได้ดีกว่านักเรียนที่มีสติปัญญาต่ำ

3.2 เพศ ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 เป็นอันดับที่สอง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ในสภาพสังคมปัจจุบันจะยอมรับให้เพศชายกล้าแสดงออกทั้งในด้านความคิด การตัดสินใจ การกล้าแสดงออก โดยรวมมากกว่าเพศหญิง ที่จะต้องมีขอบเขตของการแสดงออก ไม่ให้มากเกินไป เพราะจะดูไม่เหมาะสมถึงแม้ในปัจจุบันจะมีการเคารพสิทธิสตรีมากขึ้น แต่ก็ยังไม่เปิดโอกาสให้เพศหญิงได้แสดงออกอย่างเต็มที่ โดยในการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ทั้งในเพศชายและเพศหญิง ก็จะส่งผลต่อบุคลิกภาพและอารมณ์ของแต่ละบุคคลได้ ซึ่งสอดคล้องกับคมเพชร ฉัตรศุภกุล และผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2544 : 62) ได้ศึกษาการสร้างมาตรฐานและปรกติวิสัยของความฉลาดทางอารมณ์สำหรับวัยรุ่นไทย ได้เปรียบเทียบคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ของวัยรุ่นเพศชายและเพศหญิง พบว่า องค์ประกอบทุกองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ และความฉลาดทางอารมณ์โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.3 สภาพแวดล้อมในครอบครัว ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 เป็นอันดับที่สาม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่ดี จะก่อให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกันกับบุคคลในครอบครัว วัยรุ่นจะเกิดการเรียนรู้และเลียนแบบบุคคลที่ตนชื่นชอบและใกล้ชิด โดยบุคคลกลุ่มแรกที่วัยรุ่นจะยึดถือเป็นแบบอย่างคือ บิดามารดา และก็จะเรียนรู้ถึงบทบาทที่ตนเป็นโดยผู้เป็นบิดามารดาเป็นผู้กำหนดให้ สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่ดีก็จะมีส่วนทำให้วัยรุ่นรู้จักประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับการเป็นสมาชิกที่ดีในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ โคลน์แมนและแฮมเมน (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 : 176 ; อ้างอิงจาก Coleman and Hammen. 1974 : *Contemporary Psychology and Effective Behavior*) กล่าวว่าครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่มีมนุษย์สร้างขึ้นจากความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน ซึ่งองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมในครอบครัวจะมีผลต่อพัฒนาการของวัยรุ่น ครอบครัวที่มีความอบอุ่น ให้การยอมรับบุคลิกริชาด้วยความ

เหมาะสม สมเหตุสมผล และสอดคล้องกับสถานการณ์มีความสำคัญต่อการพัฒนาการและความสมบูรณ์แห่งบุคลิกภาพของสมาชิกในครอบครัวนั้นๆ

3.4 การเข้าร่วมกิจกรรม ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 เป็นอันดับที่สี่ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน ทำให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง ได้รู้ว่าตนเองมีความสามารถด้านใด แต่ไหนบ้าง มีความถนัด ความสนใจในด้านใด นอกจากนี้เมื่อนักเรียนมีโอกาสดำเนินการกิจกรรมได้แสดงความคิดริเริ่ม และความสามารถของตนเองออกมา การเข้าร่วมกิจกรรมนั้น นับเป็นการส่งเสริมการกล้าแสดงออกของนักเรียน ทำให้นักเรียนได้รู้จักปรับตัวเข้ากับคนอื่น รู้จักควบคุมอารมณ์ เมื่อต้องทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่น รู้จักกล้าที่จะเผชิญกับปัญหาและหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลงานการวิจัยครั้งนี้พบว่า เพศ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรม สภาพครอบครัว และสภาพแวดล้อมในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย จากผลงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยคาดว่าจะประโยชน์แก่ผู้บริหาร ครู บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนได้นำไปประกอบการพิจารณาและพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้สูงขึ้น

1.2 เนื่องจากปัจจัยด้านเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรม และสภาพแวดล้อมในครอบครัว สามารถพยากรณ์ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัยได้ ดังนั้นบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรที่จะเข้าใจในเรื่องความแตกต่างทางเพศ การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ดียิ่งขึ้น และสนับสนุนให้นักเรียนได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆมากขึ้น รวมทั้งควรที่จะให้ความสนใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในครอบครัวครอบครัวของนักเรียนให้มากขึ้น เพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางอารมณ์ของนักเรียนให้สูงขึ้น เนื่องจากจะทำให้ นักเรียนมีความสามารถในการตระหนักรู้เกี่ยวกับความสามารถของตนเองและผู้อื่น รู้จักควบคุมอารมณ์ของตน สามารถปรับตัวและกล้าที่จะเผชิญกับปัญหาและหาแนวทางแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 น่าที่จะมีการศึกษาในนักเรียนกลุ่มอื่นๆ เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา สภาพแวดล้อมในครอบครัว และการเข้าร่วมกิจกรรม ว่าส่งผลในทิศทางลบเหมือนกันหรือไม่

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กุลวรรณ วิทยาวงศ์รุจิ. (2526). *ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวกับการปรับตัว*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- คมเพชร ฉัตรศุภกุล. (2542, กันยายน-ธันวาคม), "ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ : ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในชีวิต," *วารสารวิชาการ*. 1(1) : 15-18.
- และผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2544). *การสร้างมาตรฐานประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับวัยรุ่นไทย*. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .
- จรรยา สุวรรณทัต. (2523, มิถุนายน), "ครอบครัวสัมพันธ์," *คุรุปริทัศน์*. 6 (11) : 52-57.
- จริยกุล ตรีสุวรรณ. (2542). *การศึกษาเอกลักษณ์แห่งตนของนักเรียนวัยรุ่นตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชีรวัดน์ นิเจนตร. (2526). *สภาพเชิงจิต-สังคมในโรงเรียนกับสุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนาศึกษาศาสตร์) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ณรงค์ศักดิ์ ทะละภัก. (2529). *การพัฒนาคุณภาพชีวิต*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ.: ม.ป.พ.
- เทอดศักดิ์ เดชคง. (2543, กรกฎาคม), "ค่าเฉลี่ยEQ : แฝงความฉลาดทางอารมณ์," *แม่และเด็ก*. 23(341) : 154-159.
- ทศพร ประเสริฐสุข. (2542, กรกฎาคม-ธันวาคม และ 2543, มกราคม-มิถุนายน), "ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์กับการศึกษา," *การแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา*. 2(3-4) : 8-19.
- นันทนา วงษ์อินทร์. (2542, กรกฎาคม-ธันวาคม และ 2543, มกราคม-มิถุนายน), "การมีความรู้เรื่อง EQ กับการใช้ EQ," *การแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา*. 2(3-4) : 20-24.
- นิพนธ์ คันทเสวี.(2528). *มนุษย์สัมพันธ์เพื่อการพัฒนาสังคม*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- นรา สมประสงค์. (2520). *ความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งของวัยรุ่นกับพ่อแม่และการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิยม บุญมี. (2530). *ครอบครัวสัมพันธ์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. มหาสารคาม : ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- บุญอยู่ ขอพระประเสริฐ. (2543, มกราคม-เมษายน), "ความฉลาดทางอารมณ์กับงานประชาสัมพันธ์," *สุทธิปริทัศน์*. 14(43) : 60-66.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- เปรมสุริย์ เชื้อมทอง. (2526). *การศึกษาเปรียบเทียบปัญหาสุขภาพจิตของเด็กวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์กับเด็กวัยรุ่นในโรงเรียน*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2530). *สุขภาพจิตเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บัณฑิตการพิมพ์.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2530). *จิตวิทยาครอบครัว*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2535). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษา และจิตวิทยามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ยุวดี เทียมประสิทธิ์. (2536). *การพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนว และจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วาสนา ศรีมณี และคนอื่นๆ. (2517 : มกราคม). "ข้อสังเกตด้านสังคมและจิตวิทยาเกี่ยวกับเด็กที่เป็นโรคจิตกับพ่อแม่ที่เป็นโรคจิต," *จิตวิทยาคลินิก*. 5 : 9 - 19.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538, กุมภาพันธ์-มีนาคม). "ถ้าเฉลี่ยกับการแปลความหมาย : เรื่องง่ายที่บางครั้งก็พลาดได้," *ข่าวสารวิจัยการศึกษา*. 18 (3) : 8-11.
- วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2542). *เชาวน์อารมณ์(EQ) ดัชนีวัดความสุขและความสำเร็จของชีวิต*. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- _____. (2542, มกราคม-มิถุนายน), "เชาวน์อารมณ์ดัชนีวัดความสำเร็จในชีวิต," *การแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา*. 1(2) : 3-17.
- ศึกษา พาหะมาก. (2532). *พัฒนาการทางสติปัญญาและการปรับตัวของนักเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2540). *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศรีธรรม ธนะภูมิ. (2535). *พัฒนาการทางอารมณ์และบุคลิกภาพ*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุชา จันท์เอม และสุรางค์ จันท์เอม. (2529). *จิตวิทยาวัยรุ่น*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : แพร์พิทยา.
- สุภาพร พิสิฐพัฒนะ. (2543). *การสร้างแบบทดสอบวัดเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม (การวัดผลการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

บรรณานุกรม (ต่อ)

- เสาวภา เบ็ญจพันธุ์ทวี. (2540) *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและสัมพันธภาพในครอบครัวกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น*. ปรินูณานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อรพินทร์ ชูชม, อัจฉรา สุขารมณและวิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี. (2542). "การทดลองใช้และตรวจสอบคุณภาพมาตรวัดสติปัญญาทางอารมณ์ของซัทท์และคณะ," *เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องทฤษฎีและการวัดอีคิว*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อารี เพชรผุด. (2537). *จิตวิทยาทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อำไพ อินฟ้าแสง. (2524). *จิตวิทยาวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Aderson, S.A. And W.M. Fleming. (1987 : Winter). "Late Adolescents Identity Formation : Individuation From The Family of Orijin," *Adolescence*. Xxi(84) : 785-796.
- Armstrong, T. (1987). *In Their Own Way*. Los Angeles : Jeremy P. Tarcher, Inc.
- Daneil T.L. Shek. (1997). "Family Environment And Adolescent Psychological Well-Being, School Adjustment, And Problem Behavior : A Pioneer Study In A Chinese Context," *The Journal Of Genetic Psychology*. 158 (1) : 113-128
- Fleming, C.M. (1957). *Adolescence*. Routledge and Kegan Poul etd : London.
- Gardner, Howard. (1993) *Multiple Intelligence : The Theory In Practice*. New York : Basic Books.
- Gibbs, Nancy. (1995, October,9). "The EQ Factor," *Time*. 146(15) : 24-31
- Goleman, Danile. (1995). *Emotional Intelligence : Why It Can Matter More Than IQ*. New York : Bantam Books.
- _____. (1998, November – December). "What Makes a Leader?," *Harvard Business Review*. 76(6) : 93-104
- Holbrook, William Lee. (1997). *A Study Of Relationships Between Emotional Intelligence And Basic Writers' Skills*. Dissertation Thesis, Ph.D. (Language, Rhetoric and Composition) : Ball State University. Photocopied.
- Kohn, Melvin L. (1963 : October - December). "Social Class and Parent - Child Relationship : An Interpretation," *Child Development Abstracts and Bibliography*. 38 : 19.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Mayer, J.D. & Salovey, P. (1997). "What's Your Emotional Intelligence Quotient?" In P. Salovey & D. Sluyter (Eds.). *Emotional Development And Emotional Intelligence*. New York : Basic Books.
- Mayer, John D., Dipaolo, Maria And Salovey, Peter. (1990). "Perceiving Affective Content In Ambiguous Visual Stimuli : Component Of Emotional Intelligence," *Journal Of Personality Assessment*. 54(1-2) : 772-781.
- Menhart, Suzy Fox. (1998). *Emotional Intelligence : An Alternative Explanation Of Career Success. Development Of Multi-Componential Theory Of Emotional Intelligence And Its Relationship To Interview Outcomes (Affect)*. Dissertation Ph.D. (Industrial Psychology) : University Of South Florida. Photocopied.
- Moos, Rudolf H. and Moos Bernice S. (1986). *Family Environment Scale*. California : Consulting Psychologists Press, INC.
- Mussen, P.H., John J. Conger And Jer Kagen. (1969). *Child Development And Personality*. 3rd ed., New York : Harper & Row.
- Orr, Kelly Kent. (1978 : August). "The Relationship of Perceived Family Interpersonal Compatibility to Adolescent Adjustment," *Dissertation Abstracts International -B*. 40 : 1907.
- Ringness Thomas A. (1968). *Mental Health In The School*. New York : Random House.
- Schulte, N.S. Et.Al. (1998, August). "Development And Validation Of Measure Of Emotional Intelligence," *Personality And Individual Difference*. 25(2) : 167-177.
- Silberberg. C.C. (1977). "An Investigation of Family Intraction Patterns : Similarition and Differences Among Families With Adolescents , Designated Normal, Emotional Disturbed or Drug Abusing," *Dissertation Abstracts International-B*. 10(37) : 5335.
- Sutarso, Toto. Et Al. (1996). *Effect Of Gender And GPA On Emotional Intelligence*. (Online). Available : ERIC.
- Tapia, Martha Luisa. (1999, March). "A Study Of Relationships Of The Emotional Intelligence Inventory (Intelligence Test)," *Dissertation Abstracts International-A*. 59 : (9).

บรรณานุกรม (ต่อ)

Weisinger, Hendrie. (1998). *Emotional Intelligence At Work : The Untapped Edge For Success*. San Francisco : Jossey-Bass Inc.

ภาคผนวก

ภาคผนวก

1. หนังสือราชการ
2. แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5726, 5644

ที่ ทม 1012/ 3241

วันที่ 31 สิงหาคม 2544

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณะบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวชนันภรณ์ ลักษมีพิเชษฐ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง “การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ถิรสุภกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย ขอเรียนเชิญ ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวชนันภรณ์ ลักษมีพิเชษฐ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิสาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ทม 1012/ 3233

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๕ กันยายน 2544

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนจันทร์หุนบำเพ็ญ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวนันทกรณ์ ลักษมีพิเชษฐ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรศุกกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ชั้นปีที่ 4-5 จำนวน 3 ห้องเรียน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือนกันยายน 2544

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวนันทกรณ์ ลักษมีพิเชษฐ์ ได้เก็บข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 258-4119

ที่ ทม 1012/ ๖๖๕๖

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๖ กันยายน 2544

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวชนันภรณ์ ลักษมีพิเชษฐ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรสุกกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ชั้นปีที่ 4-6 จำนวน 31 ห้อง ตอบแบบสอบถาม การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือนกันยายน 2544

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวชนันภรณ์ ลักษมีพิเชษฐ์ ได้เก็บข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.สริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 664-1000 ต่อ 5726, 5644

แบบสอบถาม

เรื่อง การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6
โรงเรียนพระโขนงพิทยาลย์ กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามมี 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพแวดล้อมในครอบครัว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพแวดล้อมในครอบครัว

คำชี้แจง แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในครอบครัว โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อ แล้วระบุว่า
ข้อความแต่ละข้อนั้นเป็นจริง มากน้อยเพียงใดสำหรับตัวท่าน

ข้อ	ข้อความ
1.	สมาชิกในครอบครัวช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน
2.	สมาชิกในครอบครัวต่างสนใจเอาใจใส่กันและกัน
3.	สมาชิกในครอบครัวทะเลาะกันบ่อย
4.	สมาชิกในครอบครัวไม่ค่อยทำอะไรด้วยตัวเอง
5.	ทุกสิ่งที่สมาชิกในครอบครัวทำถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ
6.	สมาชิกในครอบครัวของเราชอบคุยกันเกี่ยวกับเรื่องปัญหาการเมือง และปัญหาสังคม
7.	แทบทุกวันหยุด สมาชิกในครอบครัวของเราจะทำกิจกรรมร่วมกันที่บ้านในตอนเย็น
8.	สมาชิกในครอบครัวจะไปวัด โบสถ์ หรือมัสยิดด้วยกันบ่อยๆ
9.	ก่อนจะทำอะไรสมาชิกในครอบครัวจะช่วยกันวางแผนล่วงหน้า
10.	สมาชิกในครอบครัวจะไม่ใช้การออกคำสั่งกับคนอื่นในครอบครัว
11.	ทุกคนในครอบครัวจะใช้เวลาส่วนใหญ่ที่บ้าน
12.	สมาชิกในครอบครัวชอบคุยเกี่ยวกับเรื่องต่างๆเกี่ยวกับบ้าน
13.	สมาชิกในครอบครัวจะไม่โกรธกัน
14.	ครอบครัวเราจะสนับสนุนให้แต่ละคนมีอิสระในการคิด
15.	ความก้าวหน้าเป็นสิ่งที่สมาชิกในครอบครัวให้ความสำคัญ
16.	สมาชิกในครอบครัวของเราแทบจะไม่ได้ไปดูภาพยนตร์ด้วยกัน
17.	เพื่อนมาสังสรรค์ที่บ้านเราบ่อยๆ
18.	สมาชิกในครอบครัวไม่ค่อยได้สวดมนต์
19.	สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติตามกฎระเบียบของครอบครัว
20.	ในครอบครัวของเรามีกฎระเบียบน้อยมากที่ต้องทำตาม
21.	ทุกคนในครอบครัวช่วยกันทำงานบ้าน
22.	เวลาโกรธใครที่บ้าน ข้าพเจ้ามักจะพาลคนในบ้าน
23.	เวลาสมาชิกในครอบครัวบางคนโกรธมาก เขาก็จะขว้างปาสิ่งของ
24.	เราไม่ค่อยคิดถึงคนอื่นนอกจากครอบครัวของเรา
25.	รายได้ไม่ค่อยสำคัญกับสมาชิกในครอบครัวของเรา
26.	การเรียนรู้สิ่งต่างๆใหม่ๆเป็นสิ่งที่สำคัญมากในครอบครัวของเรา

ข้อ	ข้อความ
27.	ครอบครัวของเราไม่มีใครสนใจด้านกีฬา
28.	เราจะพูดคุยกันเกี่ยวกับเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเช่น วันมาฆบูชา วันหยุดอื่นๆ
29.	เวลาเราต้องการสิ่งของที่ใช้ในบ้าน เราจะหาไม่คอยเจอ
30.	ในครอบครัวของเรามีสมาชิกคนหนึ่งที่จะเป็นคนช่วยตัดสินใจ
31.	สมาชิกในครอบครัวทุกคนรักกัน
32.	เราเล่าปัญหาส่วนตัวให้กันและกันฟัง
33.	สมาชิกในครอบครัวของเราทุกคนมีอารมณ์ดี
34.	ครอบครัวของเราจะไปไหนมาไหนด้วยกัน
35.	เราเชื่อว่าการแข่งขันคนที่เก่งที่สุดเท่านั้นคือผู้ชนะ
36.	พวกเราไม่ค่อยสนใจในกิจกรรมทางวัฒนธรรม
37.	สมาชิกในครอบครัวของเราจะไป ดูหนัง เล่นกีฬา ท่องเที่ยวด้วยกัน
38.	สมาชิกในครอบครัวของเราไม่เชื่อเรื่องสวรรค์ นรก
39.	การตรงต่อเวลาเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับครอบครัวของเรา
40.	เรากำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ ในบ้านร่วมกัน
41.	สมาชิกในครอบครัวของเราไม่ค่อยอาสาทำงานบ้าน
42.	ถ้ามีอะไรที่จำเป็นต้องทำ เราก็กช่วยกันทำ
43.	สมาชิกในครอบครัวจะวิจารณ์กันและกันบ่อย
44.	สมาชิกในครอบครัวของเราไม่ค่อยมีเรื่องปิดบังกัน
45.	สมาชิกในครอบครัวของเราพยายามจะทำทุกสิ่งทุกอย่างให้ดีกว่าเดิม
46.	เราแทบจะไม่ปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน
47.	สมาชิกในครอบครัวแต่ละคนจะมีงานอดิเรกอย่างน้อยคนละอย่าง สองอย่าง
48.	สมาชิกในครอบครัวต่างก็รู้ว่าอะไรถูกอะไรผิด
49.	สมาชิกในครอบครัวเปลี่ยนใจบ่อยๆ
50.	ในครอบครัวของเราจะเน้นมากเรื่องการปฏิบัติตามกฎระเบียบของครอบครัว
51.	สมาชิกในครอบครัวของเราต่างสนับสนุนซึ่งกันและกัน
52.	คนในครอบครัวบางคนจะรู้สึกไม่พอใจเมื่อถูกตำหนิ
53.	สมาชิกในครอบครัวมีการทะเลาะกัน หรือใช้กำลังกันเป็นบางครั้ง
54.	สมาชิกในครอบครัวมักจะฟังพาอาศัยกันเมื่อมีปัญหา
55.	สมาชิกในครอบครัวจะไม่ค่อยกังวลใจเกี่ยวกับเรื่องการทำงานหรือการเรียน

ข้อ	ข้อความ
56.	บางคนในครอบครัวชอบเล่นดนตรี
57.	หลังจากเลิกเรียน หรือเลิกทำงาน สมาชิกในครอบครัวไม่ค่อยทำกิจกรรมร่วมกัน
58.	เราเชื่อว่าต้องทำสิ่งต่างๆด้วยความซื่อสัตย์
59.	สมาชิกในครอบครัวต่างจัดห้องของตนเองอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย
60.	สมาชิกในครอบครัวมีสิทธิเท่าเทียมกันในการตัดสินใจในครอบครัว
61.	ครอบครัวของเราไม่ค่อยกระตือรือร้น
62.	ไม่มีการปิดบังเกี่ยวกับเรื่องรายจ่ายในบ้าน
63.	เมื่อมีบางสิ่งบางอย่างไม่ลงรอยกันในครอบครัว เราจะพยายามที่จะทำให้ผ่านไปด้วยดี
64.	สมาชิกในครอบครัวสนับสนุนซึ่งกันและกันในการรักษาสิทธิ
65.	สมาชิกในครอบครัวของเราไม่ค่อยพยายามทำอะไรให้สำเร็จ
66.	สมาชิกในครอบครัวชอบไปห้องสมุด
67.	สมาชิกในครอบครัวบางครั้งจะไปเรียนแกะสลัก ทำขนม หรือสิ่งที่ตนสนใจ เพื่อเป็นงานอดิเรก
68.	ในครอบครัว มักมีความคิดเห็นแตกต่างกัน
69.	สมาชิกในครอบครัวต่างกำหนดหน้าที่ของตนอย่างชัดเจน
70.	เราต่างช่วยกันทำสิ่งที่สมาชิกในครอบครัวต้องการ
71.	สมาชิกในครอบครัวช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
72.	ปกติเราจะระมัดระวังสิ่งที่พูด ไม่พูดให้สะท้อนใจกัน
73.	สมาชิกในครอบครัวต่างแข่งขันกันและกัน
74.	ข้าพเจ้ารู้สึกว่ามันยากที่จะไม่ทำให้สมาชิกในครอบครัวรู้สึกเดือดร้อนใจ
75.	การทำงานมีความสำคัญมากกว่าการเล่น ซึ่งเป็นกฎภายในครอบครัวของเรา
76.	สำหรับสมาชิกในครอบครัวของเรา การดูโทรทัศน์เป็นสิ่งที่สำคัญมากกว่าการอ่านหนังสือ
77.	สมาชิกในครอบครัวมักจะออกไปข้างนอกด้วยกัน
78.	หนังสือเกี่ยวกับศาสนาเป็นหนังสือที่สำคัญของบ้านของเรา
79.	ครอบครัวของเรามักใช้เงินอย่างระมัดระวัง
80.	กฎระเบียบมักเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับครอบครัวของเรา
81.	สมาชิกในครอบครัวของเรา มีเวลาที่จะให้ความสนใจซึ่งกันและกัน
82.	เรามีเรื่องพูดคุยกันมากมายในครอบครัวของเรา
83.	คุณไม่สามารถจะไปอะอะไยววายกับคนอื่นที่ไม่ใช่สมาชิกในครอบครัวของตน
84.	ครอบครัวของเราสนับสนุนให้ทำอะไรเพื่อส่วนรวม

ข้อ	ข้อความ
85.	สมาชิกในครอบครัวมักจะเปรียบเทียบความสำเร็จของตนเองกับคนอื่น ๆ ทั้งที่โรงเรียนหรือที่ทำงาน
86.	สมาชิกในครอบครัวชอบดนตรี ศิลปะ นันทนาการ
87.	กิจกรรมส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับความบันเทิงของครอบครัวของเรา คือ ดูโทรทัศน์ หรือฟังวิทยุ
88.	สมาชิกในครอบครัวเชื่อว่าการทำบาปจะถูกลงโทษ
89.	การล้างจานจะทำทันทีภายหลังจากที่เรารับประทานอาหาร
90.	ทุกคนในครอบครัวของเราจะอยู่ด้วยกัน

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อของผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ - ชื่อสกุล นางสาวนันนภรณ์ ลักขมีพิเชษฐ์
วันเดือนปีเกิด 11 เมษายน 2520
สถานที่อยู่ปัจจุบัน 132 หมู่ 3 ตำบลสนามจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000

ประวัติการศึกษา

2533	มัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา
2536	มัธยมศึกษาปีที่ 4-5 จากโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย
2541	การศึกษำบัณฑิต (การแนะแนว)
	จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2545	การศึกษำมหาบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว)
	จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร